

info 23

Pohyb ve formě!

Kombinace glukosaminu, chondroitinu, MSM s obsahem perfektně vstřebatelných kolagen-ních peptidů, vitaminem C pro podporu správné funkce chrupavek i kostí a s extraktem z boswelie pro správnou funkci kloubů.

SLOŽENÍ V 1 TABLETĚ

Glukosamin sulfát	300 mg
MSM - methylsulfonylmethan	300 mg
Kolagenní hydrolyzát	200 mg
Extrakt z pryskyřice boswelie	180 mg
Chondroitin sulfát	160 mg
Vitamin C	20 mg

**Zdravé klouby
a bezbolestný pohyb
v každém věku!**

SPORT

PREVENCE

PRACOVNÍ ZÁTĚŽ

www.vvs.cz

Představujeme

Olena Kolotilo

Dobrý den, milí čtenáři časopisu. Jmenuji se Kolotilo Olena. Jsem z Ukrajiny. Jsem vdaná a mám dvě dcery. Narodila jsem se v Charkovské oblasti, městě Andreevka. Od dětství jsem byla zvědavé dítě a stále mě zajímalo učit se něco nového. Ráda jsem s tátou opravovala motoriku a podávala mu klíče. Tato činnost samozřejmě není pro dívky, ale mně se líbila a pravděpodobně díky tomu, že ji podporoval můj táta, jsem si vypěstovala lásku k technice. Později mě můj manžel naučil jezdit na motorce, autě i nákladáku. Po absolvování školy jsem nastoupila na Charkovskou polytechnickou univerzitu na Fakultě organické chemie se specializací na chemii kompozitních materiálů a makromolekulárních sloučenin (laků a barev). Pak jsem se vdala a měla starší dceru. Na mateřské dovolené se začala věnovat vyšívání. Pro dceru jsem vyrobila výrobky ze saténových stuh v japonském stylu – kanzashi. Také miluji sport, běhám a chodím do posilovny. Myslím si, že o zdraví by se mělo dbát už v mladém věku. Jako rodina rádi vyrážíme do přírody se stany, relaxujeme, rybaříme a v těhotenství s nejmladší dcerou jsme nevynechali kempování. Po vydání vyhlášky jsem pracovala ve svém oboru 5 let ve výrobě chelátových mikrohnoviv Quantum jako laborantka chemických analýz. Hlavními produkty jsou komplexy chelátových mikroprvků a biologicky aktivních látek, kapalná komplexní hnojiva NPK, suchá vodorozpustná hnojiva pro hnojení a mikrogranulární hnojiva. Od března 2022 pracuji ve VVS jako laborant. Práce je to velmi zajímavá a poučná. Dozvěděla jsem se hodně o chovu zvířat a výživě zvířat, například jak obsah složek jako jsou bílkoviny, vláknina, škrob, makroživiny a kyseliny v siláži působí na organismus zvířat. Pořád se hodně učím, například češtinu, která je velmi podobná ukrajinštině. Vážím si lidí, kteří mě ve VVS obklopují a v mnohém mi pomáhají a mění mě k lepšímu.

Sofia Kmentová

Dovolte mi napsat o sobě pár vět. Jmenuji se Sofia Kmentová, je mi 26 let a narodila jsem se v městě Trebišov, který leží ve Východním Slovensku. Netrvalo dlouho a s rodinou jsme

se přestěhovali do krásného lázeňského města Bechyně. Do své puberty jsem trávila veškeré prázdniny u svých prarodičů na samotě u lesa ve vinařské oblasti Tokaj, kde měl dědeček své malé hospodářství. Jak je vidět, mé kořeny dosahují do různých koutů světa a rodiče si na mém genetickém základu dali opravdu záležet. Vztah k zvířatům jsem měla už od malička. Tehdy mou největší zálibou bylo krmení zvířat a nahánění slepic. Celé dětství jsem si představovala svou profesi jako veterinář, ale co osud nechtěl, rozhodla jsem se jít opačnou cestou a šla jsem studovat cestovní ruch a hotelnictví. Nebudu lhát, a až mi studium na této střední škole dalo mnoho zkušeností do života a to i třeba přípravu perfektní hovězí svičkové, nebyla tato volba pro mě to pravé ořechové. Poznala jsem tehdy mého partnera, jehož rodina hospodářů na statku v Sudoměřicích u Bechyně. Věnují se výkrmu brojlerových kuřat, chovem masného plemene Abrdeen Angus a agroturistice. Touha pracovat v zemědělství se více prohloubila, a jelikož se v životě nevzdávám a mám ráda složité výzvy, rozhodla jsem se po odmaturování pokračovat dále na Jihočeské univerzitě v oboru zootechnika. Vysoká škola byla velmi velkým přínosem do mého života. V rámci studia mě nejvíce zaujala výživa hospodářských zvířat a zejména pak skotu. Po státnicích jsem se rozhodla své znalosti využít v praxi a začala jsem pracovat jako obchodní zástupce ve výživě skotu. Věnovala jsme se prodeji produktů, které eliminovaly používání léčiv. I tato zkušenost pro mě byla přínosem, nicméně opět jsem necítila, že jsem na správné cestě. Začala jsem se poohlížet po práci, která se přímo zabývá poradenstvím ve výživě skotu. Vše je jak má být a já již druhým rokem pracuji pro firmu VVS Verměřovice jako zookonzultant. Sestavování krmných dávek a poradenství na farmách je pro mě velkou výzvou, a jelikož tato práce neoplyvá stereotypem, poradenství se stalo mým koníčkem a konečně se cítím na správném místě. Ve svém volném čase ráda cestuji a poznávám nová místa, fotím přírodu, věnuji se umění a to buď návštěvou výstav, nebo poslechem vážné hudby. Když mám chuť si odpočinout, ráda si přečtu knihu, nebo se vydám na procházku do lesa s mojí fenkou zlatého retrívra. Mezi mé záliby ale také samozřejmě patří posezení s přáteli a čas trávený osobním rozvojem.

O čem se píše...

V Třebelovicích podávají telatům mléčnou náhražku v denním množství až:

- a) 8 litrů
- b) 12 litrů
- c) 10 litrů

Čtete na str. 4

V Zemědělském podniku Ostrov mají dojnice:

- a) Dvě produkční krmné dávky
- b) Jednu produkční krmnou dávku
- c) Tři produkční krmné dávky

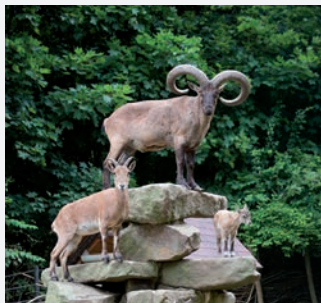
Čtete na str. 9

Během jednoho dne průjmu může tele v důsledku ztrát vody ztratit:

- a) 3-5 % své hmotnosti
- b) 5-10 % své hmotnosti
- c) 10-15 % své hmotnosti

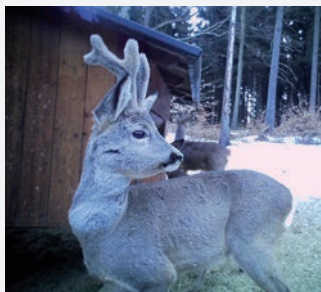
Čtete na str. 13

V ZOO Liberec úspěšně podávají divokým kozám a ovcím:

- a) Goat Müsli
- b) BMK TEX O
- c) FLIX ZOO s vyvazovačem

Čtete na str. 22

Spotřeba jaderných krmiv či směsí jaderných krmiv a granulí činila u srnčí zvěře za jednu sezónu:

- a) 60-80 kg na kus
- b) 80-120 kg na kus
- c) 120-140 kg na kus

Čtete na str. 24

Úvodník

Vážení kolegové,
I když nyní, kdy píšu tento úvodník, teprve končí letní prázdniny, zdálo by se, že událostí v roce 2022 bylo už tolik, jako kdyby bylo vhodné bilancovat celý letošní rok. Možné to však není, uvědomuji si, že mnoho nás ještě čeká.

Jaké to „mnoho“

bude těžko předvídat. Proto mi dovolu, abych se s Vámi podělil o svoji vizi, o vizi, která je místy i optimistická. Vzhledem k tomu, že, jak je v první větě psáno, je nyní srpen a vzhledem k tomu, že vám se nové číslo „Infra“ dostává do rukou teprve nyní, kdy je 11. listopad, jsem zvědavý, jak se moje představy o zbytku letošního roku potkávají s realitou.

Tedy: Po nástupu dětí do školy v září se situace na trhu s energiemi již pomalu uklidňuje. Lidé Evropské unie se dohodli na zastropování cen plynu a elektřiny, což vedlo k poklesu cen těchto komodit na burze. Snížením cen plynu se snížila také cena sušených mléčných výrobků, zejména pak syrovátky, což jistě povede k poklesu cen našich mléčných náhražek, které velmi úspěšně dodáváme na trh u nás i jinde v Evropě, Asii i Africe.

Nás velice zajímalo, jak dopadnou jednání o společné zemědělské politice. Počátkem roku se zdálo, že dohoda mezi znesvářenými zástupci zemědělců možná není. V posledních dnech, kdy se začínají scházet a diskutovat spolu o společném zájmu zástupci Asociace soukromého zemědělství a Agrární komory spolu se Zemědělským svazem, je na konci tunelu sváru evidentně světlo dohody. Ta by měla jednoznačně vést k tomu, aby naši vyjednávači, zejména Ministerstvo, dostali v EU jednoznačné „noty“, jak nás mají reprezentovat a jaké naše společné zájmy prosazovat v rámci společné zemědělské politiky Evropské unie.

Letošní úroda obilovin byla jen lehce nižší v porovnání s rekordní loňskou. Dařilo se ozimům, ne již tolik jarním plodinám. Dobře dopadla i řepka. Spolu s fěrovými cenami se dá říci, že rok pro rostlinnou výrobu nebyl špatný.

V živočišné výrobě je stále kritická situace v chovu prasat a drůbeže. Výroba mléka je již dlouhodobě v České republice na špičkové světové úrovni. Ne jinak tomu bylo i letos. Ostudou našich mlékáren je to, že cena, kterou za mléko naši producenti dostávají je naopak na „ocasní“ části grafu cen států EU27.

Na konec mi dovolu zmínit se o něčem, o čem si netroufám psát jinak než tak, jak to cítím dnes.

Je to válka. Proto bych chtěl popřát všem lidem na Ukrajině, zejména těm „naším“ holkám, které tu s námi již od počátku března žijí, pracují, učí se a studují, aby ta hrůza co nejdříve skončila.

Válka je černo-bílá. Oni jsou Ti bílí! Vše výše psané, veškeré naše vize, přání a tužby zůstanou pouze cárem papíru, pokud se nám nepodaří vrátit pro Evropu a svět opět mír, svobodu, demokracii...

Vážení čtenáři, přeji Vám mír, štěstí, zdraví a svobodu!

Váš
Václav Brynda

Efektivní odchov telat

JASANKA s.r.o.

Společnost JASANKA s.r.o. se nachází v jižních Čechách hospodaří v nadmořské výšce 500 m. Společnost v začátcích provozovala zemědělskou výrobu na zemědělské půdě o rozloze 700 ha, a to od roku 1993. V současné době hospodaří na 2100 ha zemědělské půdy a z toho 1700 ha představuje orná půda. Rozhodující tržní plodinou pro společnost jsou brambory, řepka, potravinářská pšenice a sladovnický ječmen. Jasan-ka s.r.o. se dále zabývá živočišnou výrobou především výrobou mléka a hovězího žíru. Pracovníci v živočišné výrobě mají na starosti 1300 ks, z čehož je 480 dojníc českého strakatého plemene. Jeho užitkovost je 8173 l na dojnici. V letošním roce společnost JASANKA s.r.o. začala spolupracovat s firmou VVS, která se stará o veškerou problematiku výživářského charakteru. Od telat počínaje, mladý dobytek až po dojnice. Výsledky se dostavily a užitkovost stále narůstá. Veškeré stáje již dříve prošly rekonstrukcí na volné ustájení a odpovídají požadavkům welfare. V roce 2019 společnost vybudovala novou produkční stáj, která se nachází v obci Krátošice. Ve stáji v Krátošicích je mléčný automat, kde se zkrmuje mléčná náhražka MULTIMILK VITAL od společnosti VVS, se kterou jsou ošetřovatelky velice spokojené. Dávkování je 6-8 l nápoje. Koncentrace náhražky na jeden litr vody je cca 150 g. Telata do 3 týdnů jsou krmena 6 l nápoje a telata od 3. týdne jsou krmena 8 l nápoje. Telata na této mléčné náhražce jsou vitální a prosperující, kvalitní mléčná náhražka je nedílnou součástí chovu.

Partutovice

Zemědělské družstvo Partutovice se nachází v severní části Olomouckého kraje, v pahorkatině Oderských vrchů, 11 km severně od Hranic. Katastr se vyznačuje silně členitým a svažitým terénem s průměrnou nadmořskou výškou 540 metrů.

Zemědělské družstvo je zaměřeno převážně na produkci mléka, v rostlinné výrobě na produkci sladovnického ječmene, potravinářského žita a pšenice, pěstují se zde také kvalitní konzumní brambory. Družstvo obhospodařuje 684 ha zemědělské půdy, z toho 560 ha orné. Chovají zde přes 500 kusů skotu holštýnského plemene.

Kvalitní odchov začíná napojením mlezivem do 2 hodin po otelení, následuje druhá dávka do 8 hodin. Mlezivo pro první napojení používají buď od matky nebo zamražené. Kvalita kolostra je stanovena refraktometrem, hranice pro první napojení je 23 brixů. Do pátého dne se telatům podává směsné mlezivo v dávce 2 litry třikrát denně. Následuje přechod na mléčnou krmnou směs Multimilk Vital v koncentraci 150 g/litr nápoje, která je telatům zkrmována v dávce 3,5 litrů dvakrát denně z volné hladiny. Od 5. dne mají telata k dispozici granulovaný a slamnatý startér v poměru 1:1. Odstav probíhá postupným snižováním dávek mléčného nápoje. U býků je to v 60 dnech, u jaloviček v 75 dnech. Přibližně 2 týdny před odstavem jsou telata přesunuta do skupin z individuálního ustájení. Po odstavu je do 150. dne podáván slamnatý startér a probíhá návyk na TMR.

Zootechnik i ošetřovatelky si Multimilk Vital pochvalují především pro jeho rozpustnost bez sedimentace a dobrý příjem telaty. Oproti předchozí náhražce se u telat nevy-skytují průjmy ani nadýmání.

Třebelovice

Zemědělské družstvo se nachází asi 10 km jihozápadně od Moravských Budějovic.

Živočišná výroba se zabývá chovem skotu a prasat. Pro tyto účely podnik využívá dvě střediska, a to v Třebelovicích a Mladoňovicích.

Na středisku v Mladoňovicích je postavený nový kravín pro produkční krávy s nedávno dokončenou dojrnou, kde se aktuálně nachází 403 krav, z čehož je 331 dojených krav. Většina krav je plemene ČESTR, ale nachází se zde i skupina krav plemene HOLŠTÝN.

Od října roku 2021 došlo k přechodu na mléčnou náhražku Multimilk Vital, aby- chom docílili optimálních přírůstků a vyššího tělesného rámce malých telat.

Telátka jsou po narození přemístěna do individuálních boudek, kde dostanou 3 dvou- litrové nápoje mleziva od vlastní matky a následně do desátého dne dostávají směsné mlezivo. Poté přecházejí na mléčnou náhražku a v rozmezí 13. a 15. dne jsou po skupinách čítajících 5 nebo 10 telat přesunuta do společného kotce na novém teletníku.

Na teletníku je 12 samostatných kotců, přičemž jsou zde nainstalovány 3 mléčné krmné automaty s 2 výdejními místy. Každé výdejní místo obsluhuje dva kotce telat. V automatech je nastavena maximalizovaná krmná dávka mléčné náhražky pro intenzivní odchov. Krmná dávka je nastave- na následovně: do 1 měsíce věku přijímají 8 litrů náhražky, od 31. do 40. dne 10 litrů, od 41. do 50. dne 12 litrů a od 51. do 60. dne nastává postupný odstav, kdy dochází ke snižování denní dávky a v 60. dni mají naposledy 1 litr náhražky.

Po přesunu telat na teletník dostávají ad- libitně granulovaný startér a od 2. měsíce věku se přechází na slamnatý startér, který si v podniku sami připravují.

Ve věku tří měsíců jsou telata přesunována na středisko do Třebelovic, kde probíhá ná- sledný odchov mladého dobytka a býků.

Z našich farem

Kde se kravám dobře daří

Výrobní a obchodní družstvo Stěbořice hospodaří na území deseti katastrů v okrese Opava, v západní části Opavsko-hlučínské plošiny, na pozemcích s průměrnou nadmořskou výškou 220 až 300 m. Zdejší klimatické podmínky a složení půdy přejí pěstování píce, obilnin i kukuřice a ruku v ruce i chovu skotu. K výrobě mléka v podniku využívají dvě plemena – holštýnský skot a brown-swiss. V průběhu let provedli řadu změn a opatření – vybudování nové dojírny, nové stáje, změna způsobu vyhledávání říje, výměna výživáře, díky nimž se podařilo zlepšit užitkovost i kvalitu mléka.

Podle zootechnika Ladislava Holuši má družstvo pro pěstování zemědělských plodin k dispozici 1670 ha zemědělské půdy, z nichž 43 ha tvoří TTP. Z tržních plodin pěstují na výměře 604 ha potravinářskou pšenici, na 340 ha sladovnický ječmen, na 280 ha ozimou řepku, plochu 145 ha zaujímá kukuřice na siláž i zrno. Z dalších plodin je to mák na 50 ha, trávy na semeno na 20 ha a okrajově také na 50 ha cukrová řepa. „Sice máme cukrovárnu v Opavě, ale cena je nízká, tak jsme pěstování cukrové řepy hodně omezili,“ upřesnil Ladislav Holuša. K zajištění objemných krmiv pro chov holštýnského skotu pěstují na 80 ha vojtěškojetelotravni a na výměře 58 ha luskovinoobilné směsi. „Z celkové výměry je pouze 110 ha vlastních, přes 1560 ha máme v nájmu, je zde obrovský tlak na ceny a nájemny pozemků. Polsko, kde navyšují počty skotu, je od nás jen 6 km a polští farmáři jsou schopni vyplácet mnohem větší nájemné.“

Farma Jezdkovice a Nový Dvůr

Ekonomika živočišné výroby je v družstvu založena na prodeji mléka, prodeji prvotek, krav na druhé laktaci a výkrmu býků. Aktuálně mají ve stádě celkem 980 zvířat, ustájených na farmě v Jezdkovicích a v Novém Dvoře. Průměrný počet krav je 410, chovají dojnice plemene holštýn a do 10 % křížanky holštýn a brownswiss, které se snaží překřížit na čistý brownswiss. „Dojí nám stejně jako holštýnky, ale poskytují významné mléčné složky,

Krmení dojníc se provádí jednou denně, následně se každou hodinu přihruje

což je pro oživení stáda zajímavé,“ pochválil si zootechnik. „Máme uzavřený obrot stáda. Neprodáváme jalovice, ale prvotelky a krávy na druhé laktaci do 100 dnů laktace. Hlavní odbytiště těchto krav nacházíme pravidelně v polských chovech, loni jsme takto prodali 56 kusů, letos zatím 23. Je tam pěkná cena, prvotelky se prodávají za 32 000 Kč. Samozřejmě se sníží možnosti brakace, ale vzhledem ke skutečnosti, že už vidíme fenotyp zvířete, a ještě se nám narodí jalovička, je pro nás tento druh prodeje zajímavý. V letošním roce máme podle zjištěných březostí v plánu zhruba 500 porodů, takže dojde i na prodej vysokobřezých jalovic. K výkrmu je každoročně určeno asi 120 býků, kteří jsou umístěni na farmě v Novém Dvoře, kde je také ustáje no 70 březích jalovic. Dalších asi 80 býků se prodává přímo z Jezdkovic ve stáří jednoho měsíce a hmotnosti 60-70 kg. Vzhledem k počtu narozených jaloviček se na inseminaci části stáda, zhruba do 15 %, používá plemeno belgické modrobílé. Narození kříženci obou pohlaví se prodávají soukromníkům ve vyšší hmotnosti samozřejmě za vyšší cenu.“

„Jaloviček se každý rok narodí přibližně 250, první zapouštění provádíme ve 13 měsících, podmínkou je také dosažení hmotnosti 400 kg. Zvířata se váží při narození, při odstavu a před vlastním zapouštěním. Před třemi lety jsme změnili systém inseminace a vyhledávání říje. Každý den jezdí technik z firmy ProBovin, který zvířata sleduje a speciální křídou označuje kořen ocasu. Říji tak hlídá podle barevného označení. Červená barva jsou krávy od porodu do zjištění březosti, modrá znamená březí krávu a dva červené pruhy na bedrech vyřazené kusy. Jednou týdně probíhá sonografické vyšetření březosti. Pokud se zvíře nezachytí na říji do 90 dnů, provede veterinář sono vyšetření. Hormonální stimulaci říje využíváme jen ve výjimečných případech. Na první a druhou inseminaci používáme u jalovic sexované inseminační dávky. Po první inseminaci jalovice zabřezá-

vají na 55 %, po všech inseminacích je výsledek 50 %, první otelení je v průměru ve 22,3 měsíce. První inseminace u krav má úspěšnost 34 %. Průměrné mezidobí je 395 dnů, servis perioda 112, inseminační interval 61,“ pokračoval Ladislav Holuša.

Všechny parametry užitkovosti se zlepšily

Jak sdělil Ladislav Holuša: „Prvotelky dojí 9100 l, starší krávy 11 100 l a průměrnou dojivost máme 10 100 l za laktaci. Vzhledem k výborným složkám v mléce je slušná i cena za litr z mlékárny, která je aktuálně 11,13 Kč.“ Podle dubnových rozborů z mlékárny se složky v mléce pohybovaly v hodnotách – bílkoviny 3,56 %, tuk 4,34 %, počet somatických buněk 146 tisíc na jeden mililitr mléka.

Zootechnik Ladislav Holuša si spoluprací s výživovým poradcem Ing. Jiřím Vojkovským z VVS Verměřovice (zleva), pochvaluje

„S výživáři z VVS Verměřovice spolupracujeme už sedm let, krmné dávky nám připravovali pro býky a jalovice. Před rokem jsme přešli k VVS i s dojnici. Dávky jsou postaveny jednodušeji, i logisticky je systém lepší a určitě jsme měli za loňský rok úspory nákladů za krmení,“ poznamenal zootechnik.

K uskladnění obilnin v areálu podniku slouží nadzemní sila o objemu 9 až 12 tun

V dojárně 2 x 16 side by side probíhá dojení dvakrát denně, dojárna je prostorná s dobrou průchodností, takže podle zootechnika je podojeno za tři až čtyři hodiny. Mléko se odváží denně z tanku s kapacitou 15 tisíc l, aktuálně je naplněn na objem přibližně 11 900 l. Mléko z Jezdkovic prodávají do mlékárny Brazzale Moravia, a. s., v Litvli. „Výhodou je, že nemusíme zchlazovat mléko na teplotu 4 °C, ale předáváme ho o teplotě 8,5 °C, čímž šetříme náklady na energii. Vyšší teplota mléka je možná proto, že v mlékárně se neodstřeďuje smetana klasickým způsobem, ale nechává se vzlínat. Vzorky jezdí odebrat ručně třikrát měsíčně,“ doplňuje zootechnik. Výborných hodnot užitkovosti dosáhli v podniku v průběhu let postupně komplexním působením celé řady opatření. Když zootechnik do podniku v roce 1997 nastoupil, většina krav byla chována ve vazných stájích. Od roku 2003 už byly všechny dojené krávy ustájeny volně na hluboké podestýlce a dojeny na tandemové dojárně 2 x 3, která na množství krav kapacitně nestačila, došlo se prakticky non-stop. „Snažili jsme se zlepšovat somatiku, hodně nám pomohla nová dojárna, kterou jsme uvedli do provozu v roce 2006. Dalším významným krokem k lepší užitkovosti bylo vybudování nové stáje s větší pohodou pro zvířata při volném ustájení, také kultivace vzorků mléka a přechod z papírových utěrek na prané. K tomu se začala vápnit lože, postavil se přístřešek na separát, používáme dvojitý predipp na dezinfekci vemene. Vzhledem k tomu, že antibiotika v průběhu laktace používáme velmi omezeně, zatím zaprahujeme s pomocí antibiotik všechna zvířata. Jalovice v přípravě na porod chodí třikrát týdně na dojárnu, provádí se dezinfekce struků a zvířata si zvykají na technologii dojárny a manipulaci. Dříve jsme se prali s reprodukcí, ale v roce 2019 jsme změnili způsob inseminace

a začali jsme „křídovat“, což už se nám dnes vrací. Vyměnili jsme také paznehtáře, dojíždí sem jednou týdně. Ošetřují se krávy kulhající, ve 120 dnech laktace, zasušené a jalovice před porodem. Zdravotní stav paznehtů výrazně zlepšila gumová podlaha na stání v dojárně a v odchozích uličkách. V odchozích chodbách do stáje jsme položili gumové koberce na rošty. Z dojírny krávy procházejí dezinfekční vanou, jediný den, kdy se nekoupe, je neděle. V produkční hale jsou dojnice ustájeny na separátu, všude jinde na hluboké podestýlce. Před dvěma lety se přestavěl jeden z přístřešků na nový teletník, což se pozitivně odrazilo na zdravotním stavu telat. Loni v červnu jsme změnili výživáře, tak se to všechno sešlo, a teď to myslím dobře funguje,“ s úsměvem shrnul zootechnik.

Krmivová základna

Krmná dávka pro dojnice je založena na kvalitních objemných krmivech, především kukuřičné siláži a vojtěškojetelotravní senáži (VJT). Pro potřeby živočišné výroby osévají kukuřičnou plochu 110 ha. Na výrobu siláže chybí uskladňovací kapacita v jámách, na zpevněných plochách je proto část siláže umístěna do silážních vaků. Jak komentuje Ladislav Holuša, v minulé sezóně se podařilo vyrobit kukuřičnou siláž o sušíně 31 %, a vojtěškojetelotravní senáže o sušíně 44 a 40 %, aktuálně se zkrmuje první z nich. Podle výživáře Ing. Jiřího Vojkovského ze společnosti VVS Verměřovice, který se v podniku stará o výpočty krmných dávek, jsou dojnice rozděleny do pěti skupin: rozdojová skupina (21 dnů), dohromady jsou zde prvotelky i starší krávy, vrchol laktace – prvotelky, vrchol laktace – starší krávy, střed laktace a konec laktace. Skupina vrchol laktace starších krav má v krmné dávce obsaženou kukuřičnou siláž

v dávce 31 kilogramů, devět kilogramů VJT senáže, pět kilogramů cukrovarských řízků a stejné množství mláta. Pro zlepšení struktury se přidává 0,25 kilogramu pšeničné slámy. Do diety náleží i řepkový extrahovaný šrot (2,3 kg), sójový extrahovaný šrot (1,9 kg), jeden kilogram melasy, 2,1 kg HMC a 4,6 kilogramu směsi obsahující mimo jiné doplněk Premin TOP s močovinou a vyvazovačem mykotoxinů. Jednou denně se TMR polévá glycerolem v dávce 0,25 litru na kus a den. Mobilní míchárna jezdí do družstva jednou týdně, obilniny jsou uskladněny v nadzemních sillech o objemu 9-12 tun v areálu podniku.

„S výživáři z VVS Verměřovice spolupracujeme už sedm let, krmné dávky nám připravovali pro býky a jalovice. Před rokem jsme přešli k VVS i s dojnici. Dávky jsou postaveny jednodušeji, i logisticky je systém lepší a určitě jsme měli za loňský rok úspory nákladů za krmení,“ poznamenal zootechnik.

Krmení dojníc probíhá jednou denně, družstvo zakoupilo samojízdný míchací krmný vůz Faresin, který zajišťuje krmnou dávku pro jednu skupinu krav. První přihnutí provádí manipulátor s pneumatikou a poté každou hodinu automatická lopata. „Dříve jsme krmili dvakrát denně taženým krmným vozem bez frézy v kombinaci s manipulátorem. Teď je kvalita úplně jiná, materiál se vezme přímo z jámy, která má krásně začištěné hladké stěny a také jsme ušetřili práci jednoho krmiče,“ konstatoval Ladislav Holuša.

Z původního přístřešku vybudovali v Jezdkovicích nový teletník

Péče o telata

Telata v Jezdkovicích oddělují od matky do individuálního venkovního ustájení (v budách), jalovičky přecházejí v sedmi až osmi týdnech na společné ustájení. První tři až čtyři dny dostávají telata mlezivo, do 10. dne je krmí dvakrát denně nativním mlékem. Dále přecházejí na mléčnou krmnou směs, kterou pijí třikrát denně v celkovém objemu deset litrů pomocí dudlíku. Od 65. dne se krmí dvakrát denně a postupně telata přecházejí na rostlinnou výživu.

Markéta Kratochvílová
(převzato z časopisu *Náš chov*)

Z našich farem

S ženou v čele

I. AGRO Oldřiš, a. s. hospodaří v severní části Českomoravské vrchoviny na 1350 ha zemědělské půdy. Chová se zde kolem 370 dojených krav. Jak v úvodu charakterizovala ředitelka akciové společnosti Helena Lossmannová, je to malá česká zemědělská firma, kde pracuje mladý kolektiv a snaží se společně o úspěch.

Helena Lossmannová, DiS., v úvodu prozradila, že preferuje spolupráci s českými firmami. Zřejmě proto i ve výživě skotu dala přednost společnosti VVS Verměřovice. A asi není náhoda, že ženy si v práci rozumějí opět s ženami – výživu v I. AGRO Oldřiš zajišťuje Ing. Klára Mrkvičková, ale nepředbíháme...

Tradiční zemědělská výroba

Obec Oldřiš se nachází v okrese Svitavy v Pardubickém kraji. Akciová společnost vznikla v roce 1997, její výhradní akcionář je ZOD Vrchy Oldřiš. Toto družstvo má dnes asi 120 členů a navázalo na činnost původního JZD „Vpřed“ Oldřiš. Jižní část pozemků leží částečně v Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Půda je kamenitá a svažitá, průměrná velikost půdního bloku je 5 ha, takže hospodaření zde není vůbec snadné, jak potvrzují společně s Helenou Lossmannovou také zootechnici Vladimír Andrlé a Michal Dvořák.

Louky a pastviny představují 450 ha, na orné půdě (900 ha) se pěstuje pšenice, sladovníkový ječmen, tritikále, řepka, jetel, okrajové brambory a kukuřice pro potřeby výživy skotu, kterého je včetně telat celkem 1100 kusů. Český strakatý skot se chová ve třech střediscích – v Oldřiši je ustájena mléčná produkce plus odchov telat, v Borové u Poličky se nacházejí tři stáje pro mladý skot a v Pusté Kamenici se vykrmuje asi stovka býků a odchovává 125 jalovic.

Spolupráce a motivace

Úspěch tkví ve spolupráci a toho si je ředitelka podniku Helena Lossmannová velmi dobře vědoma. Proto je na podniku uplatňován osobní přístup a dbá se na motivaci pracovníků. To se vrací v podobě dobře odvedené práce v obtížných situacích, například při silážování, kdy je svědomitost pracovníků klíčová a ovlivní průběh celého roku. „Silážování je náročné pro nás pro všechny. Aby chlapci vydrželi v práci do večera, musí vědět, že si jejich práce vážíme a taky se dobře najíst. Kvalitní objem je základ úspěchu,“ vysvětlila ředitelka svou strategii a dodala, že je velice důležité, aby si rozuměli pracovníci živočišné s pracovníky rostlinné výroby. „Necítím mezi nimi nějaké rozpory, vědí, co je třeba udělat pro společný cíl,“ dodává ředitelka. Mléko z Oldřiše putuje přes odbytové družstvo do společnosti Agricol Polička, kde se z něho vyrábí převážně sýry. Cena za červenec byla 11,60 Kč. Průměrná dojivost byla v červenci a srpnu 30,16 kg při 3,45 % bílkovin a 3,78 % tuku. Močovina v mléce je 23 mg/100 ml.

Úspěšná předělávka

„Nemůžeme si zatím dovolit postavit novou moderní stáj,“ vysvětluje ředitelka Lossmannová. „Stáj K96 prošla před třemi lety zásadní rekonstrukcí, kdy jsme bojovali s nízkým stropem a nedostatkem světla. Za pětinaový rozpočet, než by vyšla stáj nová, jsme střed otevřeli, přistavěli křídlo, zvětšili kubaturu a světlo jsme přivedli středem

spolu s konstrukcí větrací štěrbin, která se obvykle instaluje do nových moderních stájí. Šli jsme do odvážného projektu, ale výsledek se dostavil,“ popsala Helena Lossmannová s tím, že předpokladem byl kvalitní projektant a stavební dozor.

„I přesto, že letos je extrémní híc, mikroklima stáje je dobré a vidím, že žravost zvířat zůstává zachována,“ podotkla výživářka Klára Mrkvičková.

Dojírnu je třeba brzy vyřešit

Faremní zootechnik Michal Dvořák je bystrý inovátor, který stále hledá, co by se dalo udělat lépe. Je si vědom, že výstavba nové dojírny nebo minimálně její modernizace je v horizontu několika let nevyhnutelná. Bohužel doba není novým investicím příliš nakloněna a tak na rozhodnutí jakou technologii zvolit zatím nespěchají a před konečným verdiktem plánují navštívit stáje s různými typy technologií. Zootechnici se shodují, že minimálně potřebují co nejrychleji nový systém vyhledávání říjí, neboť starým pedometrům již skončila životnost. „Snažíme se hledat dotační programy, bez nich bychom do toho nešli, 30 milionů na účtu prostě nemáme. Cena stavebních prací vzrostla, dodací lhůty dlouhé, energie jsou vysoko, ceny hnojiv a krmiv jsou také jinde než např. před rokem. Mladí zaměstnanci chtějí žít a nebýt uvázaní v práci v zemědělství,“ vysvětluje ředitelka. Jednou z investic poslední doby byla výstavba krytého hnojiště, které by podle úvahy zootechnika Vladimíra Andrlého

klidně mohlo v budoucnosti sloužit při minimálních změnách jako stáj.

Optimalizace krmných dávek

Pro krávy v Oldřiši optimalizuje výživářka šest krmných dávek: Rozdoj, vrchol, střed a konec laktace, stání na sucho, příprava na porod. „U skupiny přípravy na porod jsme se rozhodli jít metodou vysoké hladiny vápníku, což se odráží ve výrazném snížení komplikací spojených s okoloporodním obdobím – jde například o ulehnutí nebo zadržaná lůžka. Začali jsme také pracovat s melasou. Stáhli jsme množství obilného šrotu

a začali více pracovat s melasou. Krávy na druhé a vyšší laktaci nasazují kolem 38 litrů, více mléka již po dohodě se zootechniky nebudeme z krav, jak se říká, ždímat, raději se chci zaměřit na aktivní vyhledávání a odstraňování rezerv, ty máme například v odchovu jalovic,“ shodují se zootechnici a výživářka. „Průměrný laktační den je 167. Celkové zdražení komodit nás motivovalo šetřit, jenže nás následně potrápila reprodukce. Krávy nasazují hned od začátku laktace vysoko, je nezbytné vyhnout se negativní energetické bilanci. Proto jsme po několikaměsíční pauze opět zařadili na rozdoj chráněný tuk s cukrem C16 Sweet, a situace se začala rychle zlepšo-

vat. Tady se šetřit nevyplatí.“ komentuje své rozhodnutí Klára Mrkvičková.

„Každý z pracovníků má tady svou důležitou úlohu, pokud budeme táhnout za jeden provaz, přečkáme i krizové situace, jako je tato,“ dodala na závěr ředitelka Helena Lossmannová.

Lukáš Prýmas
(převzato z časopisu *Náš chov*)

Z našich farem

Výsledky bez kompromisů

Zemědělský podnik Ostrov, a. s., hospodaří v bramborářsko-ovesné výrobní oblasti na výměře 1176 hektarů zemědělské půdy, z toho je 904 ha orné půdy a 272 ha trvalých travních porostů.

„Rostlinná výroba zajišťuje hlavně krmi-
vovou základnu pro zvířata. Kukuřici na
siláž pěstujeme zhruba na 140 hektarech,
ozimý a jarní ječmen na 100 hektarech.
Dalšími pro nás osvědčenými plodinami
na orné půdě jsou tritikale, pšenice a řepka.
Nesmíme zapomenout ani na jeteloviny,
těch máme kolem 230 hektarů,“ charakte-
rizoval rostlinnou výrobu předseda před-
stavenstva Ing. Vladimír Chrást. Dodal, že
minoritní význam má ještě produkce brambor
zhruba na 32 hektarech. Holštýnský
skot je v ZP Ostrov chován ve dvou středis-
cích – v Obyčtově a v Ostrově nad Oslavou.
Včetně jalovic a býků přesahuje počet hol-
štýnských zvířat 1200 kusů. Ve středisku
Obyčtov je umístěn výkrm zhruba 70 býků.
Jsou ustájeni ve zrekonstruovaných kotcích
s roštovou podlahou. „Jak vidíte, první tři
kotce jsou v tuto chvíli prázdné, opravili
jsme zábrany a zároveň s tím zkoušíme po-
vrch roštů osadit gumou. Uvidíme, jak se
nám to osvědčí. Pokud budeme spokojeni,
vybavíme gumovým povrchem i další kot-
ce,“ informuje předseda představenstva.

S výkrmem býků ale do budoucna v ZP
Ostrov nepočítají. Důvodů pro tento krok
mají více: Kromě malého ekonomického
profitu se jedná i o pracovní náročnost pro
zaměstnance. V poslední době v inseminaci
používají především sexované inseminační
dávky, takže v příštím roce bude produkce
býčků značně omezená. Zapouštění hol-
štýnských dojnic spermatem masných ple-
men už je pro zootechniky také minulostí.
Místo výkrmu býčků se chtějí zasoustředit
hlavně na produkci jalovic, jejich selekci
před zapuštěním a výběr pouze těch nejlep-
ších do svého obratu stáda.

Kromě býčků se na středisku Obyčtov od-
chovávají také jalovičky od půl roku věku
do vyšší fáze březosti. Jalovičky jsou ustá-
jeny skupinově na hluboké podestýlce, kde
mají velkou volnost pohybu. Zhruba ve
dvoustém dni březosti jsou jalovičky převá-
ženy zpět do hlavního střediska v Ostrově
nad Oslavou. V tomto středisku se chovají
všechny ostatní kategorie skotu včetně telat
do půl roku věku.

Zlepšení produkce a řízení reprodukce

V produkčním středisku ZP Ostrov nad
Oslavou chovají celkem 540 dojnic. V době
naší návštěvy se dojilo 448 kusů s průměr-
ným nádojem 38 litrů na dojenou krávu
denně. Průměrný počet laktací v chovu je
2,7. Mléko se získává v dojárně GEA side-
by-side 2 x 12 třikrát denně. Průměrná mě-
síční dodávka do mlékárny je na úrovni 536
000 litrů mléka.

„Velmi si zakládáme na dobře odvedené prá-
ci při dojení, naše zaměstnance pravidel-
ně školíme. Pěnový predip před dojením,
odstřík, oření papírovou jednorázovou
utěrkou a po podojení postdip jsou ne-
zbytnou součástí každodenní praxe našich
zaměstnanců. Po každém podojení je také
nutná dezinfekce strukových násadců,“
uvádí Ing. Chrást. Tato důslednost v pečli-
vé hygieně mléčné žlázy se chovu vyplácí.
Dodržování pracovních postupů elimino-
valo výskyt mastitidy a letošní výsledky „so-
matiky“ se pohybovaly okolo 180 000 SB/
ml, což je podle předsedy představenstva
oproti předchozím rokům značné zlepšení.
Vzhledem ke staršímu rozložení a umístění
budov v Ostrově nad Oslavou musí dojnice
při cestě na dojírnu překonat značné pře-
výšení v naháněcí uličce, která ještě navíc
není kryta před nepřízní počasí. I přesto,
že je cesta pokryta rohožemi, mají některé
krávy s přesunem problém. Řešením celého
problému by byly dojící roboty přímo
ve stájích a krávy by byly této krkolomné
cesty na dojírnu ušetřeny. Na druhou strana
je třeba dodat, že v podniku se pouze
ojediněle vyskytne kulhající kráva, a když
už, tak je to většinou z důvodu poškození
končetiny jako takové. Na ošetření paz-
nehtů se v chovu dbá především koupelemi
a jejich pravidelnou úpravou 3x ročně. Jak
předseda prozradil, v posledním období se

Ing. Vladimír Chrást (vlevo) spolu
s Bc. Jaroslavem Falharem

dojivost krav neustále navyšuje. Od ledna
letošního roku narostla celková užitkovost
stáda zhruba o 700 kg mléka. V tuto chvíli
se Ostrovští pohybují v roční užitkovosti stá-
da na hranici 13 000 kg mléka (3,69 % tuku
a 3,24 % bílkovin) a rádi by tento stoupající
trend udrželi.

Synchronizační protokoly

K řízení reprodukce dojnic v Ostrově vyu-
žívají systém Ovalert, který přispívá k lep-
ším výsledkům ve vyhledávání říjí a šetří
čas i práci zaměstnancům. „Pokud nejsou
krávy do 70. dne zapuštěné, posílají se na
sonografické vyšetření a následně se postu-
puje podle protokolu Ovsynch nebo Pre-
synch. Nicméně, stále je největší procento
krav zapuštěno mezi 60.–80. dnem,“ uvádí
předseda. Celkový podíl zabřezlých krav po
všech inseminacích je na úrovni 43 %, u ja-
lovic je tento ukazatel kolem 60 %.

Ing. Vladimír Chrást dále zmínil plán sní-
žení vysokého procenta brakovaných krav.

Všechny silážní žlaby jsou v ZP Ostrov zastřešené

Chtěl by si s vysokou brakací poradit už letos. Na velký podíl vyřazování krav mělo vliv několik faktorů. Např. v loňském roce byla brakace krav do 90. dne po otelení 14 % z celkového průměru. Negativní vliv mohly mít výše zmiňované dlouhé přechody při dojení, problémy vyskytující se v souvislosti s vysokou užitkovostí a rozdojem. V tuto chvíli se podařilo stáhnout celkové procento vyřazených krav na 40 %, nicméně rádi by dosáhli celkové brakace kolem 30 % a nižší.

Výživa dojnic

Jak je známo, pro dosahování dobré užitkovosti je nutné správně spočítat krmnou dávku pro každou produkční kategorii. Tento úkol má v ZP Ostrov, a. s., Bc. Jaroslav Falhar z firmy VVS Verměřovice s. r. o. „Krávy zde v podniku jsou rozděleny do dvou suchostojných a šesti produkčních skupin. Jde tedy o skupiny suchostojné, předporodní a produkční skupiny se dělí podle pořadí laktace na prvotelky a starší krávy. Obě tyto skupiny se ještě dělí na rozdoj, vrchol a středo-konec laktace. Díky tomu pro všechny tyto skupiny postačují celkem tři produkční krmné dávky,“ vysvětluje trpělivě Jaroslav Falhar.

Krmnou dávkou, kterou označuje jako vrcholovou, je krmena produkční skupina na vrcholu laktace. Tato krmná dávka obsahuje:

- 28–32 kg kukuřičné siláže,
- 11–14 kg jetelové senáže,
- 4,5 kg pivovarského mláta,
- 3,6–4,4 kg řepky ve formě šrotu,
- 8,5–10,5 kg směsi (83 % této směsi tvoří obiloviny, 3 % chráněného tuku, 4,5 % minerálně vitamínového doplňkového krmivo, zbytek tvoří aditiva).

„Pro ostatní krávy z produkční skupiny se akorát upraví poměr jednotlivých krmných surovin tak, aby dané skupině perfektně vyhovoval. U rozdoje přidáváme k této krmné dávce ještě navíc seno,“ doplňuje Jaroslav Falhar.

Ačkoli areál nepatří mezi nejmodernější, stáje jsou otevřené, vzdušné a vybavené ventilátory

Pokračuje popisem předporodní krmné dávky, která obsahuje:

- 13–15 kg kukuřičné siláže,
- 11–13 kg jetelové senáže
- 1,4–1,6 kg štipané slámy,
- 2 kg pivovarského mláta,
- 3,5–3,8 kg řepky ve formě šrotu,
- 0,5 kg minerálně doplňkového krmiva.

Vzhledem k modernizaci porodny jsou v tuto chvíli ustájeny společně v kotcích skupina suchostojná s vysokobřezími jalovicemi a v porodním kotci jsou dohromady jak krávy, tak i jalovice na otelení. „Modernizace je v plném proudu. Až bude hotovo, skupiny se opět rozdělí do několika samostatných kotců,“ doplňuje informaci k výživě Bc. Falhar. I přes neustále se zvyšující ceny vstupních komodit jsou v podniku díky dobrému managementu schopni udržet náklady na krmiivo v ceně 3,4 koruny na litr mléka.

Péče o telata

O telata se v podniku starají, ne nadarmo se říká, že odchov telat je pro každý chov sítěžnější. „Snažíme se neustále zlepšovat a na odchov telat klademe velký důraz. Odměnou nám jsou zdravá a spokojená telata,“ konstatuje Ing. Chrást. Díky úpravám v managementu péče o telata se podařilo takřka

úplně eliminovat průjemová onemocnění včetně respiračních problémů. „Jakmile spatříme jakýkoli náznak nepohody, ať už po zdravotní stránce nebo v chování telete, ihned se snažíme řešit příčinu. Vyplácí se nám to,“ doplňuje předseda.

Telata jsou umístěna ve venkovních individuálních boxech, kde o nich má ošetřovatel dostatečný přehled. Ustájení telat ve VIB je zastřešené, takže telata jsou chráněna před nepřízní počasí. Ve věku dvou měsíců se pak přesouvají do společného kotce s hlubokou podestýlkou, odkud ve věku půl roku odchází na středisko Obyčtov.

K výživě telat navázal zástupce společnosti VVS Verměřovice a uvádí: „Telata jsou po narození do třetího dne věku krmena mlezivem, následně přechází na sušenou mléčnou náhražku, kde je nastaveno ředění na 14 % sušiny. Od prvního týdne dostávají také granulovaný starter. Odstavují se ve dvou až dvou a půl měsících podle aktuální potřeby. Většinou se odstav pohybuje na 65.–75. dni věku. Po odstavu se zařazuje do krmné dávky slamatý starter a od tří měsíců věku přechází telata na TMR, kterou se krmí až do odvozu na středisko Obyčtov.“

„V tuto chvíli se telata krmí dvakrát denně, ale rádi bychom vyzkoušeli a přidali ještě jedno krmení v noci,“ popisuje další plány výživy v odchovu telat Bc. Jaroslav Falhar.

Jana Konečná
(převzato z časopisu *Náš chov*)

Krmivo je přihrnováno každé dvě hodiny

Z našich farem

S cílem hodně dojit v horších podmínkách

V Předmíři vzaly před pár lety zootechnickou činnost do rukou dvě křehké mladé ženy. A vedení neudělalo chybu – naopak, výsledky se již dostávají. Významné je snížení subklinických mastitid a počtu somatických buněk v mléce, ale také optimalizace odchovu telat. Postupný přechod na plemeno montbéliard je předzvěstí vyšší dojivosti při menší náročnosti na krmivo, než by tomu bylo u holštýna. Ve spolupráci s výživářským poradcem Ing. Petrem Novotným z VVS se daří plnit cíle i ve výživě.

Agraspol Předmíř, a. s. hospodář v pahorkatině na hranicích jihočeského a západočeského kraje nedaleko Kasejovic a Lnář. Před třemi lety sem na pozici zootechničky nastoupila dívka s exotickým příjmením Ing. Blanka Zabala Laverde a o rok později také Bc. Anna Varausová. Místní rodák Ing. Pavel Choura je původem mechanizátor, v roce 2015 nastoupil jako výrobní ředitel a před třemi roky převzal funkci předsedy představenstva.

Mléko tvoří hlavní část příjmu

Jak informuje Ing. Pavel Choura, současná podoba společnosti Agraspol vznikla v roce 1999 transformací z družstevní formy na akciovou společnost. V evidenci živočišné výroby je asi 860 dobytčích jednotek, chov skotu na mléko je dominantní činností. Společnost také ročně vykrmí asi 1000 prasat, přičemž nakupuje selata v 9 až 18 kg a vykrmí podle požadavků zákazníka do 105 až 150 kg. Průměrný denní přírůstek plemenného materiálu firmy PIC přesahuje 1 kg. Na chov navazuje vlastní porážka, která pracuje obvykle dva dny v týdnu. Realizaci uskutečňuje Agraspol ve spolupráci s nedalekým ZD Bělčice. Zákazníci si podle slov předsedy vepřové maso nachází díky tradici a internetové propagaci včetně té facebookové, většinou jde o stálou klientelu. Další kategorií zvířat jsou krůty, které podnik chová příležitostně s cílem prodeje v živém, např. před svátky.

Rostlinná výroba se primárně stará o zajištění krmiv – výrobu asi 7000 tun siláže ze 150 až 200 ha kukuřice (podle aktuální potřeby a naplnění jam), senáže z jetele a travin (asi 60 ha jetele, 280 ha luk), z tržních plodin se pěstuje řepka (130 ha), pšenice (200 až 270 ha), tritikale (70 ha), ječmen (130 ha) a oves (80 až 90 ha), někdy s podsevem jetele. S tím souvisí i roční produkce hnoje, což představuje 10 tisíc tun, ale také kejdy – 3 tisíce tun. Okrajově se Agraspol věnuje produkci a prodeji brambor. „Hnůj je naším zlatem neboť v písku a kamení, které máme na pozemcích, by toho příliš nevyrostlo,“ dodává k rostlinné výrobě předseda představenstva.

Převodné křížení

Podle slov předsedy představenstva Pavla Choury byl v původním JZD Háje Předmíř chov českého strakatého skotu tradiční. Po krátké změně kurzu na holštýnské plemeno v devadesátých letech se vedení podniku rozhodlo pro červenou barvu. Dnes je kromě C plemene ve stádě také holštýn, ale hlavní směr vidí Pavel Choura a zootechničky v převodném křížení českého strakatého na francouzského montbéliarda, který přináší vitalitu i více mléka, na který chov cílí. Mléko putuje do mlékárny Goldsteig v Chamu přes MHD Jih, takže na výkupní cenu si v Předmíři nemohou stěžovat, přesto ale Ing. Choura říká, že při aktuálních cenách vstupů je výroba mléka ztrátová. „Ceny energií nás tlačí k možná zoufalým úsporným opatřením, chtěl bych být optimistou, ale zatím tomu nic nenasvědčuje. Jen nedávno byla vyšší cena za hovězí, takže byl pro podnik rentabilní výkrm býků,“ komentuje Pavel Choura.

Kvalita mléka se zlepšila

V červenci byla průměrná užitkovost 393 chovaných dojníc 23,5 litrů na ustájenou krávu při 3,92 % tuku a 3,60 % bílkovin. „Se složkami příliš spokojeni nejsme, především tuk je třeba zvýšit,“ říká s trochou nadsázky

tváří v tvář výživáři Petru Novotnému předseda Pavel Choura, a doplňuje, že zootechnikám se daří udržet somatické buňky do 180 tisíc i níže, což je oproti minulým letům výrazné zlepšení. „K těmto dobrým výsledkům přispívá důsledná zootechnická práce, a zejména pravidelné kultivace, které vedou k identifikaci patogenů,“ ocenil Pavel Choura svůj zootechnický personál. Zootechničky se přidávají do diskuse: „V průměru provedeme asi 70 kultivací měsíčně. Ještě v roce 2019 byly somatické buňky kolem 500 tisíc. Těší nás to zlepšení, naposledy byl průměr stáda 144 tisíc SB. Bylo zde spousta chronických krav, subklinických mastitid, které jsme postupně vyřadili. Léčené krávy jsou ustájeny v jedné sekci a dojí se jako poslední. K výsledku jsme se dopracovali po krůčcích a nechceme usnout na vavřínech, ve zlepšování zdraví vemene pokračujeme. Pořídili jsme stroj na analýzu PSB. Aktuální hranice pro zahájení kultivace je nad 200 tisíc. Snažíme se jít s novou legislativou a maximálně omezovat použití antibiotik, zaprahujeme selektivně. Pokud v kontrole užitkovosti má kráva méně než 200 tisíc PSB, je pro nás adepthka na zasažení bez antibiotik. Dále sledujeme její historii zánětů, zejména výskyt bakterie S. uberis. Třetí kritérium je vlastní kultivace – pokud vyjde kráva „čistá“, zaprahujeme ji pouze strukovou zátkou,“ vysvětlují zootechničky postup.

Změny v podniku jsou vidět

Za posledních sedm let neinvestoval management podniku do chovu skotu značné prostředky, od vybavení mléčnice do technologie ve stáji. Nové osvětlení stáje má pro krávy blahodárny vliv, ale samozřejmě zvýšilo spotřebu elektrické energie. „Minimálně krmný žlab musí být osvětlen,“ stojí si za svým výživám Ing. Petr Novotný z VVS Verměřovice.

Ing. Pavel Choura si je vědom, že do chovu skotu je nadále třeba investovat, v přípravách je výstavba nového teletníku. „Kravin je z roku 1991, takže by si renovaci za nějaký čas také zasloužil, ale pokud se nezmění situace, tak to nepůjde. Samozřejmě se nás dotýká změna výše redistributivní platby. Problém je tom, že jakmile jednou živočišnou výrobu zavřu, už ji asi neobnovím. Neříkám ale, že zavíráme, snažím se káru táhnout dál, ale světlo na konci tunelu zatím nevidím,“ uvažuje předseda představenstva.

Dusíkaté látky z jetele

Dvakrát denně se v Předmíři spouští rybnová dojírna Fullwood 2 x 12. Skot zaměstnává 12 lidí (ošetřovatelé, dojiči, krmiči) plus zootechničky Annu a Blanku. „Do budoucna chceme z chovu vyřadit holštýnské plemeno, pro které nedokážeme vyrobit dostatečně kvalitní objemné krmivo. Luční porost nenabízí tolik dusíkatých látek, vojteška na skalnatém podloží nelze pěstovat, takže zbývající variantou je jetel. Ve finále má být stádo složeno z 90 % z plemene montbeliard, částečně se nám osvědčilo užitkové křížení se švédským červeným skotem,“ vysvětlují zootechničky a dodávají: „Krmivo se zakládá dvakrát denně pomocí taženého míchacího krmného vozu. Přáli bychom si samojízdný krmný vůz s čelní frézou, který je pro obsluhu mnohem jednodušší. Zajišťují dokonalejší odběr hmoty, na rozdíl od tažených vozů nemusí do žlabu necouvávat.“ Chov je již rok zapojen programu do genomické selekce, každé tele se odebírá pro získání jeho genotypu.

Výživář se musí snažit

Včetně jalovic a telat je v Předmíři 1100 kusů skotu. Hnůj se vyhrnuje dvakrát denně manipulátory. Starší konstrukce stáje nutí při kaž-

dém vyhrnování hnoje krávy přesouvat, což je z hlediska produkce kontraproduktivní. Končetinám krav jsou umožněny koupele dvakrát v týdnu. „Paznehty, se kterými jsme neustále bojovali, jsme svěřili do péče MVDr. Vobra a výsledky jsou vidět,“ podotýká Ing. Blanka Zabala Laverde, která také zhodnotila spolupráci s výživářským poradcem: „Petr Novotný je člověk, jak se říká do provozu, nepracuje pouze od počítače. Když se dělají objemná krmiva, neváhá přijet a kontrolovat jejich výrobu, případně bere vzorky. Pro pracovníky rostlinné výroby jsme ve spolupráci s ním připravili školení konzervace objemných krmiv, což myslím bylo velice prospěšné.“

Prvotelky jsou v Předmíři z kapacitních důvodů ustájené separátně pouze ve fázi na vrcholu laktace, jinak jsou ve skupinách se staršími krávami. „Bohužel zatím máme možnost zlepšit welfare prvotek až od 30. dne laktace, kdy je ustajujeme zvlášť od starších krav, 14 dní před zasušením se skupiny opět spojují,“ vysvětlila Anna Varausová.

Rozdvoj a prvotelky se krmí jednou krmnou dávkou, kde je kladen větší důraz na dusíkaté látky a strukturu krmné dávky po otelení. Pak je vrchol a závěr laktace.

Příklad krmné dávky pro vrchol laktace

Kukuřičná siláž	25 kg
Jetelová siláž	18 kg
Melasa	1,5 kg
Produkční směs	10,5 kg
Pivovarské mláto	5 kg
Sláma pšeničná	0,3 kg
Celkem	60,3 kg

Složení krmné směsi pro dojnice

Řepkový extrahovaný šrot (*)	19 %
Slunečnicový extrahovaný šrot	18,5 %
Kukuřice jemně šrotovaná	15 %
Pšenice šrotovaná	25,5 %
Ječmen šrotovaný	14,75 %
Premín Předmíř (Se, Zn...)	2,5 %
Sůl krmná	1 %
Vápenec	3 %
Premín pufr léto	0,75 %

*Přípravek obsahující enzym, který zvyšuje využitelnost dusíkatých látek a měl by ušetřit až 25 % řepky z krmné dávky.

Odchov a výživa telat

Zootechničkám se daří zlepšovat odchov telat. „Když jsme nastoupili do podniku, telata nerostla, byla ježatá, špinavá, měla senná břicha a střechovité zádě. Promoření kokcidie se sice nepotvrdilo, ale úhyny, které se pohybovaly kolem 15 %, odpovídaly minulému špatnému managementu. Aktuálně jsou úhyny na úrovni 3,9 %. Rádi bychom zmínili spolupráci s Tomášem Novotným z MTS, který nám s řízením péče o telata velice pomohl. Změnili jsme také vakcinační program, čímž jsme vyřešili respirační onemocnění. Vakcinujeme krávy měsíc před otelením, posléze také telata od 14. dne stáří. Snažíme se krmit mlezivo od matek, pokud je ta možnost, preferujeme kvalitu více než 22 Brixů. Telata do odstavu pijí mléko pouze z dudlíků, nikoli z volné hladiny,“ dokresluje obrázek o úrovni odchovu zootechničky.

Ing. Petr Novotný přidává komentář k výživě telat: „Používá se mléčná krmná směs se třemi kmeny probiotik, která je založena na syrovátce. Protože mléčná syrovátka má albuminy, globuliny, ale nemá kasein, je velice stravitelná. Je to jediná mléčná náhražka na evropském trhu, která má 90 % kokosového tuku z přidaného tuku, zbylých 10 % tvoří palmový olej. Kokosový tuk je sice dražší, ale má menší molekulu, takže se lépe tráví, telatům nezpůsobuje průjem. I při nižší teplotě míchání se tato mléčná náhražka rozpouští dobře, protože je připravována unikátním systémem nástřiku horkého tuku na zmrazenou syrovátku. Tím vzniká matrix, čili klubičko.“

Dále se v chovu pro telata využívá více-složkový starter s 19,7 % dusíkatých látek. Obsahuje celou pšenici, mačkaný ječmen, kukuřičné zrno, jablečné výlisky, svatojanský chléb a další. Podporuje příjem a rozvoj předžaludků tím, že dráždí papily. Po odstavu se krmí suchá TMR (suchý mix), která se míchá na místě z vlastního řezaného sena podniku, nakupovaných granulí (70 %) a melasy, která tvoří asi 5 %,“ dodal Petr Novotný.

Lukáš Prýmas
(převzato z časopisu *Náš Chov*)

Odborné články

Co se stane, když onemocní tele? Tele nejčastěji dostane průjem a zootechnika z toho rozbolí hlava!

MVDr. Václav Osička

Chovatelé dojníc mají k dispozici stále více a více informací o důležitosti správného odchovu telat,

kteřá budou za dva roky přebírat roli produkčních dojníc. Často citovaná a velmi motivující je studie Bacha a Aheda z roku 2008, která byla provedena na 900 jalovicích odchovávaných centrálně pro 3 komerční farmy a na základě které byla zjištěna skutečnost, že na každých + 70 kg své hmotnosti před porodem vyprodukovala tato zvířata + 1000 kg mléka na první laktaci.

V souvislosti s těmito informacemi považujeme dnes obvykle za cílovou hmotnost jalovice před otelením ve věku 22-23 měsíců 650 kg. Kromě toho, že usilujeme o hmotnost nad 650 kg před prvním otelením, je také důležité, jaká je dynamika růstu po celé období odchovu, zjednodušeně můžeme říct, že rozhodující jsou první čtyři, respektive šest měsíců života. Stejně důležitým požadavkem, jako dosažení optimálního přírůstku v prvních měsících života je zvládnutí celého odchovu jalovice v plném zdraví, tedy bez nutnosti jakékoliv léčby. Proč na tom tak záleží? Podívejme se na fakta. Zajímavá data nám nabízí například studie z roku 2010, ze které je patrné, jak se zhoršuje celoživotní produkce a produkční věk dojníc se zvyšujícím se počtem léčebných intervencí během odchovu (tab.1).

Tabulka 1.

(%)	Zdravé zvíře	1x onemocnění	2x onemocnění	>2x onemocnění
Riziko vyrazení před otelením	11	14,8	19,6	26,4
Celkové riziko vyrazení < 2. laktace	26	25,9	37,5	52,9
Riziko vyrazení < 3. laktace	41,1	50	55,4	63,2
ECM mléko, 2. laktace	9644	9772	9943	9448
Celoživotní produkce	29737	26908	24800	22961
Produktivní roky	3,24	2,95	2,42	2,51

Nejčastějšími zdravotními problémy, se kterými se telata na farmách musí vypořádat jsou průjemová a respirační onemocnění. Ta za sebou nechávají na zvířatech nenapravitelné následky a negativně ovlivňují jejich potenciální přínos pro farmu (tab.2).

Míra poškození samozřejmě závisí na mnoha faktorech, jedním z nich je závažnost průběhu onemocnění. Z publikovaných dat se lze domnívat, že závažnější následky pro produkční život dojníc mají respirační onemocnění. Průjemová onemocnění v raném období života jsou naopak nejčastějším onemocněním, které ale mohou zvířata projít bez závažnějších následků. Pro chovatele je zde také větší prostor pro volbu správného terapeutického zásahu. V případě nezvládnutí tohoto onemocnění nebo pokud je vyvolané závažnějšími patogeny, dochází často i v případě průjemových onemocnění k úhynu nebo k těžkému a nevratnému poškození zdraví telat.

Neonatální průjem telat (NCD - Neonatal calf diarrhoea). Tímto termínem se obvykle označuje průjem telat mladších jak 1 měsíc. Jedná se o komplexní onemocnění vyvolané infekčními a neinfekčními příčinami, u kterého je v mléčných stádech skotu udávána četnost výskytu kolem 20 %. U telat do 1 měsíce věku se NCD udává jako nejčastější příčina úhynu (publikované riziko úhynu

Tabulka 2.

Následky respiračního onemocnění (po úspěšné léčbě)
Dopad na 1. laktaci:
o 600 kg méně mléka
o 12 % horší zabřezávání
o 28 % vyšší riziko vyrazení

4,9 %). Nejvýznamnějšími původci NCD jsou enterotoxigenní *E.Coli*, rota- a koronavirus a *Cryptosporidium parvum*. Tyto enteropatogeny, které se nejčastěji podílejí na propuknutí NCD, lze však nalézt také ve vzorcích výkalů od zdravých telat, což znamená, že přítomnost patogenu není vždy kauzální. Původcem NCD mohou být i jiné méně časté, ale závažné patogeny, jako například salmonely nebo klostridie.

Diagnostika a hodnocení závažnosti NCD. Základním předpokladem pro zvládnutí léčby NCD je včasné rozpoznání průjmu, posouzení závažnosti a adekvátní terapeutická reakce. U NCD je pro terapeutickou intervenci důležitější zhodnocení klinických příznaků a závažnosti onemocnění než precizní stanovení původce. Stanovení původce má naopak velký význam pro nastavení účinných preventivních opatření. Chovatelé mají k dispozici různé publikace, jak průjem telat vyhodnocovat. Většina

Tele s průjemem bez příznaků celkového onemocnění

Tele s průjemem s příznaky celkového onemocnění

Krev ve výkalech

Vysoký stupeň dehydratace, léčba se neobejde bez i.v. podání roztoku

doporučení je postavená na zhodnocení charakteru výkalů, stupně dehydratace a stupně alterace chování, sacího reflexu a zaujímání polohy. Jako nejjednodušší se hodnotí řídké výkaly, bez dehydratace, tele je aktivní s normálním zájmem o mléko a zachovaným sacím reflexem. Při závažnějších stupních postižení přechází řídké výkaly do vodnatého průjmu, může se přidat obsah krve nebo odloučené kousky sliznice. Zvyšuje se míra dehydratace, která je nejlépe hodnotitelná na očním bulbu při odchlípení spodního víčka. Míra závažnosti průjmového onemocnění se klinicky odráží na aktivitě tele, jeho ochotě vstávat a na zachování některých reflexů. Při hodnocení držení těla se tele v nejlehčích případech normálně pohybuje. Se zhoršujícím se stavem dochází k vrávorání, ale zůstává schopnost zaujmout správnou polohu. Tato schopnost se postupně ztrácí až po neschopnost vstát a následuje ležení ve sternální poloze. Nejtěžší stavy provází poloha na boku (obvykle pak následuje úhyn). Popsané klinické příznaky jsou důsledkem metabolických změn provázejících průjem. Jedná se především o dehydrataci, acidózu, elektrolytovou nerovnováhu a hypoglykémii. Právě kompenzace těchto metabolických změn je úkolem správně nastavené tekutinové terapie, která je rozhodující pro úspěšné zvládnutí NCD.

Léčba

V první fázi NCD se vždy doporučuje perorální elektrolytová terapie, ve které se pokračuje po celou dobu příznaků průjmu. Jejím úkolem je především doplnění ztracených elektrolytů a kompenzace metabo-

Komatózní stav

lické acidózy. Je třeba si uvědomit, že právě těžká metabolická acidóza je obvykle náhelnou příčinou úhynu tele. Různé klinické symptomy jsou autory spojovány s různými metabolickými vlivy. Například porucha sání bývá dávana častěji do souvislosti s dehydratací jak s metabolickou acidózou, vrávorání a poruchy pohybu se zase přisuzují spíše acidóze. Znalost těchto souvislostí by teoreticky mohla mít smysl pro lepší zacílení perorální terapie. V současné době se ale standardně používají komerční rehydratační přípravky, které by měly zabezpečovat jak doplnění elektrolytů, tak kompenzaci acidózy. Pro úspěšnou léčbu je rozhodující včasnost zahájení léčby. Během jednoho dne průjmu může tele v důsledku ztrát vody ztratit 5-10 % své hmotnosti. Ztráta tekutin nad 8 % již vyžaduje intravenózní podání rehydratačního roztoku, pokud dehydratace překročí 14 %, následuje úhyn. Orientační hodnocení dehydratace, jak doporučují Jud Heinrichs a Sylvia Kehoe, (University of Wisconsin-River Falls) je uvedeno v tab. 3. Množství použitého rehydratačního roztoku doporučují některé publikace stanovit na základě výpočtu z hmotnosti tele a % dehydratace (podle vzorce: $\text{množství roztoku (l)} = \text{hmotnost tele (kg)} \times \% \text{ dehydratace} / 100$)

Při matematické simulaci dehydratace mezi 5-7 % a hmotností tele 35-55 kg vychází denní objem mezi 2 a 4 l dodávaného rehydratačního roztoku, navíc k běžné dávce mléka.

Denní dávka mléka se může u průjmujícího tele mírně snížit, lépe rozdělit do více dávek. Omezení mléka v průběhu léčby se nedoporučuje, není k dispozici žádná studie, která by prokazovala pozitivní dopad vysazení mléka na léčbu průjmu. Může se vysadit jedno napojení, pokud tele odmítá sát a v případě začínajícího průjmu nahradit toto napojení podáním elektrolytu.

V žádném případě by vysazení mléka nemělo trvat déle jak 12 hodin. Ze samotného rehydratačního roztoku nemůže tele získat dostatečné množství energie.

Chovatelé by měli podání roztoku provádět pečlivě podle pokynů výrobce a pokud není doporučeno podání současně s mlékem je vhodné podávat rehydratační terapii s 3-4 hodinovým odstupem po krmení mlékem. Tento přístup je doporučitelný i u telat u kterých je mírně deprimovaný sací reflex a dá se předpokládat, že tele potřebuje intenzivnější elektrolytovou léčbu a kompenzaci acidózy. Telatům s průjmem, která mají plně zachovaný sací reflex a zájem o mléko, stačí přidat dávku elektrolytů do běžné dávky mléka (pokud to výrobce přípravku doporučuje). Obecně se doporučuje oddělené podání mléka a elektrolytů u přípravků s vysokou osmolalitou a pokud obsahují bikarbonát sodný.

Často diskutovanou otázkou je opodstatněnost podání antibiotik (ATB). V souvislosti s politikou prevence rezistence na antimikrobika se aplikace ATB při průjmových onemocněních spíše nedoporučuje. Z publikovaných studií ale vyplývá, že léčba pomocí ATB je nadbytečná pouze v případě, že není alterován celkový zdravotní stav tele. Naopak, při alteraci celkového zdravotního stavu (ztráta apetitu a sacího reflexu, ztráta pohybové aktivity, horečka, části sliznice nebo krev ve výkalech) při průjmových onemocněních, bez ohledu na prvotního původce, dochází k přemnožení koliformních bakterií v tenkém střevě a v žaludku a léčba ATB je indikována. Stejně tak i při přidružených onemocněních (např. příznaky respiračního onemocnění nebo zánět pupku). Obvykle se upřednostňuje parenterální podání ATB s předpokládaným účinkem na G- bakterie. Zde ale nejvíce záleží na zkušenostech a volbě ošetřujícího veterinárního lékaře. Podání ATB je vždy vhodné doplnit o prebiotika nebo probiotika

Tabulka 3.

Míra dehydratace	Klinické příznaky
5–6 %	Průjem bez dalších příznaků, sací reflex normální
6–8 %	Mírná deprese, při potáhnutí řasy na krku trvá 2–6 sekund, než se napne, zapadlé oči, tele stále sají, ale je slabé
8–10 %	Silná deprese, vleže, oči zapadlé, suché, světlé dásně, napnutí kožní řasy trvá déle než 6 sekund
10–14 %	Nestojí, studené končetiny, napnutá kožní řasa se nevrací, nastává koma
nad 14 %	Smrt

pro podporu obnovy střevní mikroflóry. Pozitivní odezvu při léčbě průjmu s postižením celkového zdravotního stavu má nasazení nesteroidních protizánětlivých přípravků (meloxicam, flunixin meglumine) v první fázi onemocnění. Vlivem protizánětlivých a analgetických účinků je tele lépe schopno sát a využívat živiny z mléka.

Prevence NCD: mlezivo, mléko, fyziologické pití

Zabezpečení správného podání mleziva a následnou adekvátní mléčnou výživu s respektováním fyziologických potřeb telat je prvním a nejdůležitějším pilířem pro zabezpečení dobrého zdravotního stavu telat. Na základě výzkumů, které se zabývají významem mikrobiomu pro imunitní systém, jsou prezentovány hypotézy, že průjemová a respirační onemocnění spolu souvisí, a že telata s narušeným střevním mikrobiomem v důsledku průjemových onemocnění a následné léčby mohou být vnímavější k dalším patogenům, včetně původců respiračních onemocnění. Budoucnost ukáže, zda jdou tyto úvahy správným směrem, určitě není od věci začlenit do systému odchovu používání probiotik a prebiotik, pomocí kterých lze mikrobiom pozitivně ovlivňovat.

V každém případě, v souvislosti s koncepčním řešením zdraví telat, je jasným úkolem chovatele, dokonale zvládnout podmínky odchovu telat a prevenci všech onemocnění, protože každé onemocnění představuje riziko negativního dopadu na budoucí zdraví a produkci dospělé dojnice. Pro všechna onemocnění je zásadním preventivním momentem získání pasivní imunity od matky prostřednictvím napojení mlezivem. Pracovní postupy při práci s mlezivem, souhrnně často označovány jako management kolostrální výživy, jsou dobře známé, jejich zavedení však na některých farmách naráží na technické a organizační problémy. Na některých farmách dochází ke kompromisům, které mohou vést, a občas vedou, k selhání celého systému.

Metodika se dá zjednodušit na: **kvalitu mleziva** (obsah imunoglobulinů a mikrobiální čistota), **včasnost podání** (do 2 hodin po narození) a **množství** (10 % hmotnosti).

V rámci posílení kolostrální imunity má prokázaný pozitivní efekt očkování dojníc před otelením proti E.coli a rota-, koronavirům.

Vliv kolostra a nativního mléka v prvních dnech po narození se dnes už nedává do souvislosti pouze s transferem imunoglobulinů. Diskutuje se i vliv jiných biologicky aktivních látek (enzymy a transportní proteiny, např. laktoferin) na rozvoj prvků imunitního systému ve stěně střeva. Hledá se souvislost mezi délkou krmení mleziva a nativního mléka a odolností telat. Dnes už za prokázaný lze považovat přínos krmení telat pomocí systému pomalého pití mléka, v přirozené poloze z pomalu tekoucích gumových struků (MILKBAR). Byl prokázán pokles výskytu průjmů a vyšší přírůstek v období mléčné výživy.

Čištění a hygiena, snižování infekčního tlaku v prostředí

Snižování infekčního tlaku v prostředí ustájení telat je druhým pilířem pro dosažení dobrého zdravotního stavu telat. Například u kryptosporidií je mytí a dezinfekce bud, podlahy a chovatelských pomůcek prakticky jedinou možností pro prevenci průjemového onemocnění způsobeného tímto patogenem. V ideálních podmínkách dochází po turnusu k umytí a dezinfekci boudy a chovatelských pomůcek a přesunutí boudy o místo vedle, kde před tím minimálně jeden turnus, lépe 2–3 turnusy žádná bouda nebyla, místo bylo vydezinfikované, odpočínuté a prosluněné. Ideálně zpracovaný postup očisty a odpočinku prostředí probíhá tak, že bouda s ohrádkou rotuje a v turnusech se přemísťuje na čtyřech pozicích. Vyžaduje to sice více místa, mezi dvěma boudami musí zůstat volná plocha na šířku jedné boudy, ale zato se při promyšleném přesunování bud může dařit vrátit boudu na stejné místo až po 2–6 měsících.

Do popředí se v souvislosti s budováním velkých farem postupně dostávají nové typy ustájení telat v teletnicích. Při projektování a výstavbě je třeba myslet nejen na uspořádání, které usnadní a zpříjemní práci personálu, ale je nutné plánovat také jak bude probíhat turnusové ustájení a čištění a dezinfekce. Bez promyšleného a funkčního

MULTIMILK® Ruby

Mléčná náhražka pro telata s nejvyšším obsahem mléčného proteinu

VÝZNAM:

- Určeno pro intenzivní odchov telat
- Extra vysoký obsah bílkoviny syrovátkového typu
- Vysoký obsah sušeného odstředěného mléka (SOM)
- Low Heat Milkpowder – sušené odstředěné mléko vyrobené za nízkých teplot
- Nedochází k denaturaci mléčného proteinu, jeho stravitelnost tak není snížena!
- 95 % proteinu z mléčných složek – vysoká využitelnost proteinu
- Standardizovaný obsah imunoglobulinů – unikátní podpora imunitního systému
- Obsahuje přírodní antimikrobiální látky – mastné kyseliny se středním řetězcem z lněného oleje

VVS Verměřovice s.r.o.
Krmivářská 225
561 52 Verměřovice

+420 465 642 670
GSM: +420 775 755 175
email: vvs@vvs.cz, www.vvs.cz

DESICAL[®] plus

**suchý a jemný prášek do podestýlek
a na koupel paznehtů**

Výhody:

- Vysokoučinný přípravek proti infekčním onemocněním kůže v okolí paznehtů porovnatelný s formaldehydem
- pH 12,4, dlouhotrvající pufrace, dezinfekční účinek se nesnižuje znečištěním
- Takto zásadité prostředí redukuje mikroorganismy (e-coli, klebsiela, s.uberis atd.)
- Ověřeno v akreditované laboratoři EU: 100% likvidace choroboplodných zárodků

- Vysušuje pazneht včetně mezipaznehtní štěrby, nesnižuje pružnost kůže
- Použitelný v ekologických chovech zvířat
- Výborný poměr ceny a použitého množství
- Bezproblémová aplikace všemi nastýlacími stroji
- Univerzální pro všechna hospodářská zvířata
- Velmi vhodný pro chov telat, při výskytu kryptosporidii a kokcií, rota a korona virů
- Redukuje výskyt larev much

efektivní asanace chovného prostředí

Tradiční český výrobce

na farmě ve formě

ho sanitačního protokolu je chov telat velmi zranitelný a infekční problém na sebe nenechá dlouho čekat.

Čistý vzduch, suchá a dostatečná podestýlka

Zabezpečení suché podestýlky v dostatečném množství a čistý vzduch v boudě nebo ustájovacím kotci je třetí pilíř, na kterém stojí základ udržení dobrého zdravotního stavu telat. Správné větrání a výměna vzduchu je rozhodující zejména pro prevenci respiračních onemocnění. Suchá podestýlka v dostatečném množství („zahníždění telete“, ležící tele má paznehty a klouby schované v podestýlce tak, že nejsou vidět) dokáže snížit energetické ztráty telete, tele neprochladne, je celkově odolnější. Význam čistoty vzduchu, správného podestýlání a turnusového ustájení s omezením kontaktu telat mezi kotci popisuje studie z roku 2006 (Lago et.al., J Dairy Sci 89:4014, 2006), ze které jednoznačně vyplývá, že má smysl se těmito otázkami na chovech zabývat.

Závěr

Cílem článku bylo zdůraznit nejzávažnější souvislosti, na kterých nejvíce závisí četnost onemocnění telat a úspěšnost léčby. Chovatelé v ČR za posledních několik roků stanuli v odchovu telat před novými výzvami, které vyplynuly z aktuálních poznatků a z nových investičních možností chovatelů. Otevřela se diskuse o navýšení množství zkrmovaného mléka nebo mléčné náhražky, o skupinovém ustájení telat, o usnadnění a zpříjemnění práce pro personál při návratu k výstavbě teletníků pro mléčný odchov telat. Ukazuje se, že zvládnutí těchto změn v odchovu znamená a v dalších chovech bude znamenat posunutí odchovu telat na novou, vyšší úroveň, a s tím souvisí možnost dalšího navýšení produkčního potenciálu dospělých dojníc.

MVDr. Václav Osička

Víme, na čem záleží!

ZDRAVÉ TELE = ZDRAVÝ ZAŽÍVACÍ SYSTÉM V HARMONII S MILKBAR NAPÁJECÍMI BOXY

Klíčový je design MilkBar® struku v napájecím boxu.

Tok mléka ze struku MilkBar®* je řízený kombinací tvaru struku a speciálních vlastností pryže, vyžaduje přirozené sání a brání teleti rychle polykat mléko. Tento napájecí struk napodobuje struk krávy a chová se podobně jako struk i při sání telete.

Konstrukce MilkBar® struku umožňuje snadné čištění:

- po každém napájení výplach studenou vodou
- 3x v týdnu výplach běžným alkalickým sanitacím roztokem

BENEFITY KRMENÍ PŘES MILKBAR STRUKY

- vyšší produkce slin
- lepší trávení laktózy
- zdravý slez s homogenní tvarohovou hmotou
- vyšší přírůstek hmotnosti
- méně laktózy ve střevě = nižší riziko průjmů

ŠIROKÁ NABÍDKA UŽIVATELSKY JEDNODUCHÝCH MILKBAR NAPÁJECÍCH BOXŮ

MILKBAR TRÉNIKOVÝ KBELÍK (3L)

MILKBAR NAPÁJECÍ BOX
S VNITŘNÍM/VNĚJŠÍM UPEVNĚNÍM (8L)

MILKBAR EURO NAPÁJECÍ BOX (9L)

MILKBAR SKUPINOVÉ NAPÁJECÍ BOXY (se 4-20 struky)

Zdravý bachor podporuje chuť k příjmu krmiva a poskytuje potřebný energetický příjem pro zdravý růst telete.

*NZ Pat Apps 757655 & 767633 & 727000. NZ Des Reg. 420972 PCT Patent Applications NZ2016/050190 & NZ2020/050110 International Patents and Designs pending or apply.

Pro více informací volejte 602 762 718 nebo www.milkprogres.cz

Zahraničí

*Aktivní účast VVS na mezinárodní zemědělské výstavě
Agritech Expo Zambia*

*Diskuse se zákazníky v Zambii za účasti velvyslance ČR
v Zambii H.E. Pavla Procházky*

*Konzultace výživy a kontrola březosti na farmě afrického plemene
skotu Boran v Zambii*

Zájmové chovy - koně

Pardubice

Několik let spolupracuje VVS Verměřovice s Dostihovým spolkem v Pardubicích a přispívá nejen na dostihy, ale též na závody všestrannosti a v tento rok i na celou tzv. Ligu poníků. Letošní sezona nebyla výjimkou. Poslední dostihový den sezony VVS Verměřovice sponzorovala dostih - Cenu za podpory Preminu. Tentokrát to byly proutky IV. kategorie na 3 400 m pro čtyřleté a starší koně. Ze sedmi koní doběhli do cíle pouze čtyři a tím nejlepším byl Molly Power, který zadrženě vyhrál v sedle s žokejem Janem Faltejskem v tréninku Pavlíně Baštové.

Závody všestrannosti v Kolesách u Kladruhu

Po dlouhé době se v Kolesách uskutečnily závody všestrannosti, i když poněkud zkrácené. V jednom dni se odjely drezurní zkoušky i terénní skoky v kategoriích Z, ZK, ZLO a hobby. Například Cenu penzionu Kolesa na stupni ZK ovládla Natalia Tarabini s Beryllou po zisku 31,72 bodů. Každý z vítězů si odnesl i věcné ceny od VVS Verměřovice. Zmíněné závody všestrannosti jsou jednou z několika akcí konaných v dostihovém centru v Kolesách. Tento rok se ještě uskuteční hlavní akce letošního roku a tím je závěrečný dostihový den 6. 11. 2022, kde jedním ze sponzorů bude již tradičně VVS Verměřovice.

Slušovice

Státní svátek vzniku Československa byl již tradičně pro Slušovické závodistiště i svátkem dostihovým.

V rámci dne se jely mezi devíti dostihy dokonce čtyři jedničkové. Sedmým dostihem byla cena Preminu, rovina V. kategorie, kterou ovládla Eternity s jezdkyňkou Sikorovou a v tréninku Radka Holčáka. Hlavním dostihem byla 38. Slušovická Steeplechase společnosti K+K Metal s dotací 150.000,-. Na trať dlouhou 5200 m, s typickými slušovickými překážkami včetně tzv. stolu, se postavila špička našich překážkových koní, mnozí z nich startovali i v rámci le-

tošní Velké Pardubické. Tím nejlepším ve Slušovicích byl Sztorm (12 let), nejstarší kůň v poli, který se touto výhrou rozloučil se svojí sportovní kariérou. Poprvé vyhrál Velkou Slušovickou již v roce 2015. V ročníku 2021 běžel i Velkou Pardubickou.

Premín[®] plus

BOSWELLIA

*Pro prevenci i akutní stavy
obtíží pohybového aparátu.*

Doplňkové krmivo Premín[®] plus BOSWELLIA s obsahem extraktu z kadičovníku, chondroitiny a přísadkou protizánětlivého MSM (metylsulfonylemethan). Použitý extrakt obsahuje 95% Boswellia Serrata! Boswellová kyselina nemá dráždivé a poškozuující účinky na sliznici žaludku, které způsobuje dlouhodobé užívání nesteroidních antirevmatik.

Premín[®] plus BOSWELLIA pro prevenci i akutní stavy obtíží pohybového aparátu (kulhání, pohmoždění, artróza, pro zvýšení elasticity šlach atd.). Dále příznivě působí při dlouhotrvajících zánětech, respiračních potížích a obtížnosti dýchání a špatném trávení.

DÁVKOVÁNÍ
20g/dospělého koně o živé
hmotnosti cca 500 - 600kg

BALENÍ
1 a 5kg kyblík

SLOŽENÍ:

Dextróza (cukr), MSM-metylsulfonylemethan, glukosamin sulfát, extrakt z Boswellia Serrata 15%, chondroitin sulfát, řepkový olej.

*umění
výživy*

www.premin.cz

Lednice

První vlaštovkou jezdeckých sportů v roce 2022 byl seriál halových závodů spřežení. Na nich se po několikaleté odmlce představil pár Petra a Petry Myslíkových z Hippoclubu Lednice. Ve spřežení předvedli Favory Efigia XII-19 a Generalissimus Rameza XXXVIII-117. Zastihli jsme je hned při prvních závodech konaných ve zcela nově přestavěné hale ve Slatiňanech, kde se umístili na sedmém místě. 27. 2. pak skvěle vyhráli v Tlumačově. Další kolo se uskutečnilo 12. 3. v Brně a zde si vyjeli třetí místo. Na závěr, při finále v Kralovicích, pak obsadili celkově čtvrté místo. Byla to škoda, protože podle slov Petry Myslíkové

„jeli kluci jako draci“, ale shoení jednoho míčku je stálo druhé místo a ve druhém kole již manko z prvního kola nedohrnali. Tyto závody však byly pro Myslíkovi těmi zahřívacími a na příští rok řádně potrénují a těší se na celý seriál, pokud možno s co nejlepším umístěním v barvách Premínu.

Kostelecká Lhota

Kamila Nývtová na farmě Břetislava Štěpáře pořádá tento rok na vlastním jezdeckém areálu několik hobby parkurových a westernových závodů.

Hobby westernové závody byly na pořadu dne 21.5.2022. Jak nám napsala pořadatelka, závody proběhly naprosto skvěle. Na-

konec bylo téměř 160 startů. Účastníci se jak malí tak velcí jezdci a počasí vyšlo také skvěle. Hned ráno začínaly soutěže pro koně s vodiči a pokračovalo se až do 18:00, kdy se zakončoval den rychlostními disciplínami. Mnoho z nich si odneslo i ceny od naší společnosti a z výher se radoval na jedné fotografii i Josef Tměj, ceny si vybojovala i Oldřiška Bulušková z Chocně a mnoho dalších.

Dostihová stáj Mimoň

Naši zákazníci se neprezentují jen na českých závodistištích, ale i v Polsku, Německu, Itálii a Francii, odkud je i tato fotografie. Na snímku Jana Manová z dostihové stáje v Mimoni, kde trénuje koně se svým mužem, Antonínem Manem.

Ranní rozcvička proběhla na jedničku, tak jen udělat v Chantilly pěkný výsledek.
Děkujeme za péči o krmení.

Pegas

V prázdninovém nedělním termínu se konaly závody každoročního Pegas Cupu a též tradičně na kolbišti jezdeckého areálu JK Kateřinky v Opavě. Dle věnovaných cen v hodnotě 10.000 Kč patřila Preminu skoková soutěž st. ZL - 110 cm. V této hobby soutěži se nejvíce se dařilo Natálii Špůrkové s Parádou M.

Pegas Cup má v jezdeckém sportu více než desetiletou tradici, i když původně začínal jako Ford Cup. Na Moravě se jednalo o nejvíce dotovanou soutěž s hlavní výhrou osobním automobilem. Dnes je celý program rozložen do dvou dnů a třinácti závodů různé úrovně obtížnosti. Spolupořadatelem celé akce byla též Elen Kopecká, majitelka obchodu „Jezdecké potřeby Pegas“ ve Valašském Meziříčí.

Wanted Ranch

Mezinárodní oficiální závody v areálu Wanted Ranch v okrese Děčín pod hlavičkou americké asociace APHA, USA s rozhodčími z USA a Německa, se uskutečnily v květnu. 30 jezdeckých týmů si užilo příjemný den s více než 160 starty. Wanted Ranch propaguje výrobky Premin i na největších evropských závodech v Německu.

Kroměříž

Na Poháru města Kroměříže Střední hotelovou školu úspěšně reprezentovalo několik zákyň oboru Jezdec a chovatel koní a to pod vedením učitelky odborného výcviku Margity Urbanové. Ve skokové hobby sou-

těži do 70 cm se na prvním místě předvedla zákyň I. ročníku Karolína Bulantová na koni Dembi Classy, hned za ní na místě druhém skončila čerstvá absolventka tohoto oboru Natálie Petrů na koni Taška a také na pěkném čtvrtém místě skončila taktéž čerstvá absolventka Adriana Sidková na koni Grand. Natálie se s Taškou následně

umístila v další skokové hobby soutěži do 80 cm na pěkném čtvrtém místě. Děkujeme všem za účast a také všem co se podíleli na organizaci celého sobotního dne.

Hana Dostálová
vedoucí výcviku SŠHS Kroměříž

Odborné články

Potravní nároky divokých koz a ovcí

Podčeled' Caprinae – kozy a ovce, zahrnuje druhy střední až větší velikosti, pohybující se od 20 až do 380 kg. Jejich zástupci obývají i velmi pestré spektrum prostředí, od pouští, tunder přes chladné oblasti až do vlhkých subtropů, které nabízí různé možnosti získání potravy.

Kozy a ovce patří mezi tzv. malé přežvýkavce, což již napovídá, že jejich trávicí trakt je uzpůsoben pro příjem vysoko vlákninové rostlinné potravy a pro její efektivnější zpracování zde najdeme i morfologické adaptace ve formě předžaludků. Co je ale podstatné, je samotná potravní specializace těchto druhů kopytníků. V rámci specializace rozlišujeme, zda se jedná o druhy **spásající** u země či nižší rostlinné patro, anglicky **grazer**, nebo naopak upřednostňují křovinné a stromové patro a **okusující listy**. V tomto případě hovoříme o okusovači, anglicky **browser**. Ovšem mnoho druhů je i díky prostředí ve kterém žije, někde na rozhraní a dle sezónní nabídky potravy, jak spásá, tak i okusuje. Takoveto druhy reagují na klimatické změny i úpravou vnitřního prostředí trávicího traktu – jako je celkové zvětšení trávicí plochy střeva či počtu klků, ale také změnou skladby mikrobioty.

Pokud bychom porovnávali mezi sebou model domácí kozy a ovce, tak koza preferuje okusování keřů a stromů. Pokud jde o byliny, vybírá jen jejich živinově hodnotné části. Zajímavá je její tolerance k příjmu kyselých, slaných a hořkých látek. Oproti tomu ovce, je brána za klasického spásáče se schopností využít objemná krmiva bohatá na vlákninu. Jak je to ale s „divokými“ zástupci? Opravdu je můžeme jednoznačně řadit mezi spásáče? Pojďme si některé z nich, které chováme i v našich zoologických zahradách představit a říci si, čím se v průběhu roku živí:

Paovce hrivnatá (*Ammotragus lervia*) pochází ze severní Afriky, kde obývá horské skalnaté oblasti. Hlavní složkou její potravy jsou traviny (cca 70 %), ale také různé druhy listů, jak z keřů (15 %), tak i stromů (15 %). Svým potravním zaměřením nelze tedy hovořit o klasickém spásáči.

Uriál bucharský (*Ovis vignei bochariensis*) se vyskytuje v jižním Tádžikistánu, severovýchodním Turkmenistánu a jižním Uzbekistánu. Obývá nadmořské výšky mezi 1 000-4 500 m n. m. Uriála lze považovat za spásáče,

neboť 80 % potravy tvoří byliny typu truskavec (*Polygonum spp.*), silenka (*Silene spp.*), vlčinec (*Theropopsis spp.*) a lipnicovité trávy. Obdobně je tomu i u **nahura modrého (*Pseudois nayaur*)**, kde lipnicové trávy tvoří 40-60 % jeho potravy, v minimálním množství i ostrice, ale oproti urialovi, je zde i významný podíl okusu (nejoblíbenější je jilm sibiřský *Ulmus pumila*). Jeho domovem je Tibetská náhorní plošina s nadmořskou výškou do 6 000 m n. m.

Na druhé straně polokoule můžeme najít ovce **tlustorohou (*Ovis canadensis*)**, jejíž areál výskytu sahá od jihozápadní Kanady po Mexiko. Obývá nadmořské výšky pod úroveň moře až po 3 500 m n. m. Jedná se o ovce s největším severo-jihním areálem, kdy v době nedostatku pasty migruje za potravou.

Kozu šrouborohou/markhura (*Capra falconeri*) najdeme v Afghánistánu, Indii, Pákistánu, Turkmenistánu, Tádžikistánu a Uzbekistánu. Využívá těžko přístupného strmého terénu do 3 600 m n. m. a preferuje lesy a nižší porosty. Tento druh je další

ukázkou potravní adaptability v závislosti na ročním období, kdy na jaře a v létě převažuje pastva doplňovaná okusem z keřů a v zimě významně narůstá podíl okusu.

Kozorožec kavkazský (*Capra caucasica*) patří mezi endemity západního Kavkazu, kdežto **kozorožec dagestánský (*Capra cylindricornis*)** obývá východní část Kavkazu. V teplejším období roku převažují v jejich potravě z 60 až 80 % traviny, během léta i kořínky a listy stromů. Naopak, během zimy převažuje podíl větví ze stromů (vrba, bříza, javor, líska, borovice, ale i jehličí z jedle). I další zástupci kozorožců vykazují sezonní adaptabilitu v potravě, kdy u široce rozšířeného středoasijského **kozorožce sibiřského (*Capra sibirica*)** je navíc v zimě potrava rozšířena o požírání mechů a lišejníků. U všech těchto zástupců je pozorována i pravidelná návštěva slanišek, především v období pastvy. Nejznámějším vysohorským zástupcem je pro nás asi **kamzik horský (*Rupicapra rupicapra*)** s areálem výskytu od východní Francie přes Alpy do Karpat, dále až na Balkánský poloostrov a v Asii zasahuje na

Kavkaz, Pontské pohoří a do Arménské vysočiny. V období hojnosti vegetace převažují téměř z 80 % jednoděložné rostliny, dále pak vřesy, listy břízy i cypřišů.

Tahr himalájský (*Hemitragus jemlahicus*) již podle názvu je dalším zástupcem horských oblastí zahrnující subalpínskou i alpinskou část, je endemitem Himalájí. V jeho potravě převažují traviny v období vegetace (cca 30 %), ale i hůře stravitelné komponenty jako je ostrice (20 %) nebo vřesy a lišejníky (10 %). Využívá tak všeho dostupného v jeho životním prostředí.

Zajímavým zástupcem je **serau japonský (*Capricornis crispus*)**, jak už název napovídá, jedná se o endemita žijící především na ostrově Honšú. Preferuje lesní jehličnaté i opadavé porosty s dostupností potravy ve formě mladých stromů, a proto je řazen mezi okusovače. Nicméně, během vegetačního období travin a bylin, jimi rozhodně nepohrdne. Velikostně nepřehlédnutým zástupcem je **takin (*Budorcas taxicolor*)** obývající Bhútán, Čínu, Indii a Myanmar. Vyskytuje se v horských oblastech východních Himalájí až do 4 500 m n. m., ale také v subtropických a temperátních lesích. Dle potravní nabídky i sezónně migruje do vyšších poloh. Především v létě u něj převažuje „selektivita“ v potravě a preferuje různé druhy okusu (listů), k čemuž má dobře utvářené široké a flexibilní pysky. Je schopen okusování až ve výšce 2,5 m od země.

Za posledního zástupce jsem zvolila **pižmoně (*Ovibos moschatus*)**, obývajících nejchladnější oblasti. Jeho domovem je arktická tundra s nižší sněhovou pokrývkou (Kanada, Grónsko, Aljaška, Rusko a Skandinávie). Připomíná nám více malou krávu, což naznačuje i jeho široká tlama. Ta mu umožňuje „rychlý“ příjem potravy a efektivní spásání. Přesto by bylo nesprávné považovat ho za typického spásáče, neboť i tento druh je pozorován při okusování listů (preferuje vrbu), kořínků i ostric. Při rozbořech žaludků piž-

monů byl zjištěn vysoký obsah celulózy i hemicelulózy jak v létě, tak i v zimě, což naznačuje opět adaptaci trávicího traktu na životní podmínky.

Jak je vidět z ukázky druhových zástupců, málokdy můžeme některý druh zařadit do jedné skupiny, většina z nich reaguje na změny prostředí i změnou ve své potravní skladbě. Rozdíly mezi spásáčem a okusovačem jsou patrné jak z morfologie tlamy i velikosti a tvaru zubů, tak i například z velikosti jater a objemu slinných žláz - to vše ovlivňuje trávicí schopnost a schopnost příjmu travin i okusu (listů). Při pohledu na nutriční složení travin a listů také nacházíme velké rozdíly, ať už je to obsah ligninu, celulózy a i množství sekundárních látek.

Býložravci mají několik možností, jak reagovat na nedostatek či změnu potravních zdrojů ve svém přirozeném prostředí.

Druhy žijící v suché subtropické oblasti i v mírném pásmu řeší deficit živin využitím dusíkatých látek z enterohepatálního oběhu a efektivní recyklací močoviny v předžaludcích. Také využívají tělesných rezerv nashromážděných během optimálních podmínek v průběhu roku. Naopak **v tropech či subtropích**, kde není sezónnost spojena se změnou světelné délky dne, je hlavním faktorem dostatek vody. V době jejího nedostatku se zvyšuje využitelnost vlákniny, potrava déle prochází trávicím traktem a samozřejmě se mění výrazně i složení mikrobioty v trávicím traktu. Nepředvídatelné podmínky ve formě deštových srážek jsou typické pro **polosuché a suché (aridní) oblasti**. Zde nastupuje adaptační strategie ve formě tepelné tolerance a odolnosti vůči dehydrataci, ale základní strategií u zde žijících druhů je migrace. Extrémním prostředím jsou polární oblasti, kdy zvířata vybalancovávají energetický nedostatek mimo vegetační období pouze tělesnými rezervami a schopností extrémní recyklace močoviny, přesto se ne-

vyhnuou značnému hmotnostnímu úbytku.

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že sezónnost v potravě provází všechny zástupce Caprinae a je vázána i na reprodukční období. Tento fenomén nesmí být opomíjen ani při krmení zvířat chovaných v lidské péči. Co je vždy podstatné při sestavování krmné dávky, je zajištění živinového složení pro dané roční období či pohlaví a kondici zvířete, kopírující poznatky živinového složení z volné přírody. Pokud se týká formy krmení, nemáme takové možnosti, jako nabízí příroda, nicméně jsou zde jiné možnosti v podobě různého objemového krmení.

Nevětším úskalím může být podávání nadměrně energetického krmiva většinou ve formě granulí. Vzhledem k tomu, že krmíme přežvýkavce, je potřeba myslet na základní pravidlo, které platí i při krmení hospodářských zvířat, tj. nenarušit pH bachoru a při přechodech na sezónní krmnou dávku postupovat pozvolna pro správný nárůst požadované mikrobioty.

Kromě složení krmné dávky je ale také důležitá samotná technika krmení, která by měla respektovat přirozené potravní chování. Na modelu okusovač – spásáč, si můžeme tyto rozdíly dobře shrnout: Spásáč přijme potravu ve velkém množství, cca 3x denně. Celkově je nutriční hodnota krmiva nižší oproti krmné dávce okusovače a také obsahuje hůře stravitelnou vlákninu. K tomu, aby zvíře bylo schopno přijatou potravu zpracovat a využít, potřebuje prostě čas, tj. odpočívat a přežvýkovat. Oproti tomu okusovač v podstatě přijímá potravu nepřetržitě po celý den (až 18x), neboť mu to umožňuje i morfologické složení bachorové stěny. Navíc, potrava přijímaná je menšího objemu, ale i rozměru (listy).

Jak je vidět, krmení divokých koz a ovci není zase tak jednoduché a klade důraz na znalosti potravního chování daných druhů. V zoologických zahradách se tradičně využívá kombinace jak objemných, tak jaderných krmiv a nesmíme zapomenout ani na okus. Přesto bohužel bývají nečastějším problémem acidózy. V Zoo Liberec již několik let úspěšně krmíme namísto klasických granulí Goat Muesli, jehož forma je příznivější pro trávicí trakt především okusovačů nebo druhů inklinujících více k okusu. Druhým benefitem tohoto produktu je zvýšení potravního chování, tj. času stráveného příjmem jaderného krmení, které v případě granulí bývá zkonsumováno až příliš rychle, navíc, forma „muesli“ zajišťuje větší šanci příjmu většiny zvířat ze stáda.

Ing. Petra Bolechová, Ph.D.
ČZU Praha, Zoo Liberec

Zájmové chovy - spárkatá

Možnost většího využití sena v myslivecké péči o srnčí zvěř v zimě

Srnčí zvěř je naší nejrozšířenější přezývkovou spárkatou zvěří a při zajištění její výživy v období nouze musíme brát v první řadě v úvahu, že patří mezi přezývkavce. Ať už použijeme výraz o výživě zvěře krmení nebo příkrmování, je to úplně jedno, důležité je, co a jakým způsobem dáváme do krmelce. V zákoně o myslivosti je uvedeno: "Uživatel honitby je povinen provozovat krmelce, zásypy, slaniska a napajedla a v době nouze zvěř řádně příkrmovat". Dobu nouze zákonodárce správně nespécifikuje, protože je to velice široký pojem. Doba nouze se liší v závislosti na přírodních podmínkách honiteb, nadmořské výšce, potravní nabídce v dané lokalitě a tato nabídka se může diametrálně lišit i v rámci jedné honitby. Sami uživatelé honiteb mohou mít různé představy o době nouze.

V tomto článku bych se rád zaměřil na větší možnost využití sena v krmné dávce u srnčí zvěře. Seno je základní krmnou surovinou. Bohužel ale udělat takové seno, aby ho srčí zvěř žrala v míře dostatečné je problém. U nás doma dělal seno vždy tchán a srnčí zvěř ho víceméně brala, byť ne v množství, jaké bych si představoval. Je to již pár let, co si seno musím dělat sám a nemohu přijít na to, kde dělám chybu, protože jeho atraktivita pro zvěř byla malá. Je pravdou, že základním parametrem pro příjem sena srnčí zvěří krom jeho kvality, alespoň v podmínkách naší honitby, je výška sněhové pokrývky. Seno je zajímavé pro srnčí zvěř až od určité výšky sněhu, která leží po určitou dobu. Protože mám krmlec v 700 m n. v., tak mívám kolem krmelce vyšší sněhovou pokrývku po 3 – 4 měsíce každým rokem. Před dvěma lety jsem chtěl vyzkoušet recept některých starších myslivců i Pavla Scherera (www.scherer.cz), kdy pomůže zvýšit příjem sena jeho nakrácení na krátkou řezanku. Připravil jsem si malou kupku normálního lučního sena na betonovou podlahu u nás doma ve stáji a nastartoval obyčejnou sekačku na trávu. Sekačka měla z kupky sena nadělat krátkou řezanku. Asi jsem moc pospíchal na výsledek a sekačka dal velké sousto. Namísto krátké řezanky se ustříhly střížné šrouby a nůž ze sekačky mě honil po stáji. Po tomto prvním neúspěchu jsem již v tu zimu nic jiného nezkoušel. Shodou okolností jsme v loni v práci zakoupili malý samostatně stojící kla-

divkový šrotovník. Sice je určený primárně na obiloviny, ale po drobných úpravách ho je možné použít i na pošrotování sena. Abych šel úspěchu naproti, dal jsem si loni v létě větší práci s výrobou sena než normálně. Na naší zahradě jsem posekal zahradní sekačkou velice mladou otavu jetelotrávy. Abych neměl ztráty nejkvalitnějších lístečků při sušení, tak jsem v kruhové jízdně na písku roztáhnul plachty a na nich rozprostřel nasekanou hmotu. Za jedno odpoledne jsem nasekal kolem 400 kg čerstvé mladé jetelotrávy a mohu říci, že je to bylo hodně košů a hodně běhání. Sušení tohoto sena jsem dělal v rámci své dovolené, kterou jsem trávil doma na statku. Mohu-li zhodnotit tento způsob sušení, tak je to velice dobrý postup, ale má svá pravidla. Seno se musí často obracet, protože se na plachtách odspodu zapařuje a já jsem ho obracel denně asi 6x. Blíží-li se přehánka, nebo jsou noci s velkou rosou, jednoduše plachty se senem překryjete tou samou plachtou napůl. Po několik dnech, kdy bylo seno suché, jsem ho nacpal do jutových pytlů od ova, zavázal je a dal na půdu na kůlně, k ostatnímu senu, co máme pro koně a býky. Ač se to nezdá, tak sebevíce namačkané seno ve velkém jutovém pytli má hmotnost v průměru jen 4 kg. Oproti standardnímu způsobu sušení je toto o dost náročnější, výsledkem je ale vysoce kvalitní seno, které srnčí zvěř bude ráda brát. Abych zdokumentoval kvalitu sena, nechal jsem si v naší firemní laboratoři udělat základní rozbor živin. V tabulce jsou hodnoty dvou druhů sen, které jsem v uplynulé krmné sezoně používal. První je kvalitní jetelotrávní otava, jehož přípravu jsem popsal a druhé je klasické luční seno z otavy, které děláme standardně pro naše domácí zvířata. Z porovnání je jednoznačně vidět, že dát si práci s přípravou kvalitního sena má smysl a že jeho živiny jsou na úrovni velice dobré granule vyrobené ve výrobně krmiv.

Srovnání obsahu živin dvou druhů sen:

	Protein	ADF	NDF	Hrubá vláknina
Kvalitní jetelotrávní otava	16,35 %	28,9 %	41,2 %	24,8 %
Normální luční otava	8,51 %	37,3 %	54,9 %	29,9 %

Musím uvést, že se synem staráme o dva krmelce, syn má svůj krmlec kilometr od mého, ale ten jeho je o 100 m.n.v. níže. Spolupráce více osob je vždy výhodou, protože si můžeme navzájem pomoci kontrolovat krmelce a krmit pravidelně. Také je v našem případě dobré, když už do krmelců nedojedeme terénním autem, tak použijeme traktor. Možnost pravidelně doplňovat krmelce a ještě komfortním způsobem je velice důležitá, a to proto, aby naše snaha rychle neochladla. Pamatuji si roky, kdy jsem se pěšky brodil sněhem po kolena s baťohem na zádech do krmelce několikrát týdně třeba i dva měsíce v kuse. Bylo to pro mne vyčerpávající a dnes už bych na to ani neměl síly. Odměnou toho ale byla osobní spokojenost s tím, že má péče o zvěř byla dobrá a také ubylo pár tělesných kil. Krmelce jsme loni založili jako vždy zkraje září, a to ovšem. Pak jsme čekali na dobu, kdy začne srnčí zvěř krmelce navštěvovat pravidelně a také pravidelně brát krmivo. U nás loni na podzim již koncem října zvěř brala oves pravidelně a ve větším množství. Mám z minulých let vyzorované, že když jsem krmil celou krmnou sezonu pouze jadřným krmivem či směsí jadřných krmiv a granulí, tak mně vycházela spotřeba na krmnou sezonu a ks srnčí zvěře 80 – 100 kg. Je to za podmínek zásobníkového samokrmítka, klidu u krmelce a sněhové pokrývky kolem 4 měsíců. Počet zvěře je celkem dobře možný spočítat s využitím fotopastí u krmelce a spotřebu krmiva člověk ví, podle toho co do krmelce donesl.

Loni jsme koncem října začali dělat krmnou směs na bázi krátké sekaniny sena, celého ova a minerálních granulí, které dodají zvěři nezbytné minerální látky. Krátkou sekaninu jsme dělali s pomocí malého šrotovníku se sítím o velikosti děr 10 mm. Musím říci, že tímto způsobem jsme skutečně připravili pěknou krátkou sekaninu a nebyl to žádný prach. Výkon výroby sekaniny je přímo úměrný použitému zařízení. Na našem šro-

tovníku, který je určen především na obilí, jsme měli výkon 4 napěchované jutové pytle za hodinu. Nebyl to nějaký veliký výkon, ale pro potřeby dvou krmelců to stačilo. Míchání sekaniny sena, ovsu a minerálních granulí jsme založili do krmelců a průběžně doplňovali, aby nebylo dne, kdyby byl krmelec prázdný. Jen tímto způsobem je srnčí

zvěř schopna využít živiny krmiva správným způsobem a krmivo ji neublíží. Výhodou popsané směsky je, že zvěř přijímá především seno a jádro je jen doplňkem. Musím říci, že jsem byl překvapen, jak srnčí zvěř směsku se senem z kvalitní mladé otavy jeletotrávy, kterou jsme si připravili, ochotně brala. Naše zásoby tohoto sena se rychle

tenčily a koncem roku jsme měli zkrmeno, bylo to celkem 25 velkých jutových pytlů našlapaných senem. S prvním sněhem, protože dříve to nemá smysl, jsme dali také toto kvalitní seno do jeslí. Jeho spotřeba byla malá, a to asi především tím, že tohoto sena dost zvěř sežrala už v míchání z koryta. Protože jsme měli koncem loňského roku již kvalitní seno zkrmeno, použili jsme do naší míchánice sekaninu z naší normální otavy lučního sena. Toto luční seno se trochu hůře šrotovalo, protože mělo delší stébla a také tam byl po našrotování malý podíl senného prachu. Tuto směsku zvěř brala očividně méně ráda, přesto ji žrala pravidelně, jen v menším množství. Musím ale uvést, že při přechodu na směsku s méně kvalitním senem na začátku tohoto roku byla u nás obleva, kdy slezlo i hodně sněhu. To mělo vliv na návštěvnost srnčí zvěře u krmelce. Po dvou týdnech zase nachumelilo, zvěř se vrátila ke krmelci a brala směsku jako před tím, jen v menším množství. Se směskou sekaniny, ovsu a minerálních granulí jsme vydrželi až do konce dubna, jen s jarní oblevou jsme míchali více ovsu, aby směska byla pro zvěř více atraktivní, kdy vylézala z pod sněhu stará tráva, na kterou zvěř ráda chodila. Jakmile začala růst tráva nová, zvěř nám přestávala ke krmelci chodit úplně. V každém případě je možné ovlivnit atraktivitu směsky tam kde není sníh vyšším podílem obilí, tam kde sníh leží, je možné dát obilí méně a více sena. Pro představu uvádím hodnoty, jakou jsme měli se synem spotřebu krmiv v průměru na jeden krmelec a poslední krmenou sezonu: 100 kg sena (50 kg vysoce kvalitního a 50 kg normálního), 400 kg ovsu a 40 kg minerálních granulí.

U krmelce, kam je srnčí zvěř zvyklá pravidelně chodit si můžete udělat velice jednoduše inventuru zvěře s pomocí fotopastí. Srnce jednoduše spočítáte v období, kdy jim již více rostou parůžky a počet srn musíte kvalitně odhadnout, podle poměru polhavi, jaké u vás máte. Krmíte-li podobným způsobem v celé honitbě a máte-li dostatek krmelců, pak si uděláte dobré sčítání zvěře. Když používáte stejný druh krmiva v celé honitbě a stejný způsob předkládání, pak si stačí udělat monitorink u dvou krmelců a podle spotřeby krmiva se dopočítáte počtu i u ostatních krmelců.

Po skončení krmené sezony je nezbytné provést řádné vyčistění krmelce, jeho okolí a také desinfekci. Krmíte-li popsaným způsobem, máte zvěř u krmelce koncentrovanou celou zimu a asanace s desinfekcí je nezbytná. Tím, že jsme měli zvěř zvyklou chodit ke krmelci pravidelně již na podzim, srnci se nám odvděčili a nechali nám v korytech několik parůžků.

Závěrem bych shrnul, že připravit si kvalitní seno, jako základní krmenou surovinu pro srnčí zvěř, není jednoduché. Ale vynaložené úsilí se více než vyplatí, má to jen samé kladý a pozitivní.

SLANISKO II

**Minerální krmivo pro
volný celoroční příjem
spárkatou zvěří.**

Premín® SLANISKO II je sypké minerální krmivo pro spárkatou zvěř, které by mělo být celoročně k dispozici. Je určeno jako náplň do slanisek namísto kusové nebo lisované soli. Obsahuje minerální živiny, jako vápník, fosfor, sodík, hořčík včetně stopových prvků. Všechny tyto prvky jsou důležité pro zajištění životních funkcí organismu včetně rozvoje kostry a paroží.

cesta k Vaší trofeji...

WWW.SPARKATA.CZ

Akce

IDUBA

V letošním roce jsme se zúčastnili několika akcí věnovaných spárkaté zvěři. V květnu, jako již tradičně, jsme vystavovali v Lysé nad Labem v rámci výstavy NATURA VIVA. Tato výstava se věnuje myslivosti, rybářství a včelařství. Začátkem srpna jsme se zúčastnili mezinárodní konference pořádané Mezinárodní asociací chovatelů zvěře IDUBA, pořádané

tradičně v Lotyšsku v Deerpark More nedaleko Rigy (viz fotografie). Tato akce je setkáním chovatelů jelenovitých z celé Evropy a zahrnuje jak odbornou, tak společenskou část. Poslední letošní akcí byla účast v září v chorvatském Osijeku na 10. mezinárodní konferenci o biologii jelenovitých. Tato konference se koná každé 4 roky, vždy v jiném státě (v roce 2010 byla pořádání u nás). Na konferenci bylo předneseno několik desítek prezentací vědců z celého světa a součástí konference byla exkurze do národního parku Kopački Rit.

Ing. Ondřej Faltus
VVS Verměřovice s.r.o.

Akce

Mléčná farma roku 2022

Po třech letech jsme se sešli opět na živo. 14. ročník soutěže Mléčná farma roku jsme slavnostně vyhlásili opět na Skalském Dvoře, v prostředí krásné slunečné Vysočiny. Měli jsme možnost slyšet mj. velice podnětnou prezentaci práce a výsledků nejlepší mléčné farmy Polska roku 2021. Panelová diskuse zástupců předních farem neklamala. Vystoupení našeho ministra zemědělství přineslo naději do diskuse ohledně pravidel Společné zemědělské politiky. A samotné vyhlášení nejlepších farem? Výborné. Těší nás nejenom plný sál, ale i dalších 450 účastníků sledujících on-line přenos převážně z České republiky. Gratulujeme nejenom vítězům, ale všem zúčastněným chovatelům.

Naši soutěž Mléčná farma roku zastupoval na obdobné akci v Polsku Josef Kučera.

Výsledky - kategorie ČESTR (88 farem)

Název společnosti / Farma	POŘADÍ	Celkem bodů	MD	PSB	LS do 4,0	T+B	Lak.den	Nádoj	Poř.lak
Zemědělská a.s. Horní Bradlo Mléčná farma Javorné	1	107	369	134	91	2,59	157,59	34,96	2,68
ZD Libín Libín	2	93	375	206	85	2,44	150,09	31,73	2,51
Podorlicko a.s. Mistrovice Verměřovice	3	93	375	181	87	2,42	159,78	32,03	2,42
ZEOS LOMNICE a.s. VKK Rváčov	4	88	369	163	88	2,19	154,77	28,12	2,78
PROAGRO Radešínská Svratka, a.s. Řečice	5	87	365	180	88	2,19	161,06	29,32	2,53

Výsledky - kategorie HOLŠTÝN (97 farem)

Název společnosti / Farma	POŘADÍ	Celkem bodů	MD	PSB	LS do 4,0	T+B	Lak.den	Nádoj	Poř.lak
Úněšovský statek, a.s. Pernarec	1	105	371	169	89	2,93	165,88	41,88	2,52
ZD Růžový palouček Újezdec	2	99	376	194	87	2,96	161,82	41,18	2,58
AGRAS Bohdalov, a.s. Bohdalov	3	97	395	153	90	2,95	168,12	41,26	2,51
Zemědělské obchodní družstvo Mrákov Tlumačov	4	97	379	201	87	2,92	155,87	40,57	2,45
POOSLAVÍ Nová Ves, družstvo Nová Ves	5	95	364	115	94	2,70	179,42	36,84	2,35

Letošním skokanem roku se stalo **Hospodářské obchodní družstvo Jablůňov-Ruda, farma Jablůňov** soutěžící v kategorii Čestr, které dosáhla 563 bodů. Mezi ročníky 2022 a 2021 se u společnosti snížil průměrný počet somatických buněk z 303 na 281 tis./ml. a tím se zlepšilo (zvýšilo) i lineární skóre somatických buněk z 78 na 81. Farmě se též zvýšil obsah tuku a bílkovin v mléce z 1,78 na 1,87 kg, zkrátel se laktační den (z 204 na 190 dní) a průměrný nádoj se zvýšil z 23,35 na 24,75 kg.

Siláže

Jako asi každý organizátor akcí, i my jsme si v covidové době nebyli jistí, že zvládneme naživo uspořádat tradiční odborné semináře k silážování. Riskli jsme to a pozvali hned dva zahraniční odborníky, z Valesu a Irska. Spolu s Jiřím Krátkým se věnovali na známých místech naší země tématu výroby a zkrmování kvalitní objemné píce, reprodukce a zdraví paznehtů.

Henry Ford kdysi řekl: „Každý, kdo se přestane učit, je starý, ať je mu dvacet nebo osmdesát. Každý, kdo se stále učí, zůstává mladý“. Měli jsme tu čest v Mistrovicích opět přivítat Mirka Kaplana a poděkovat mu za dlouholetou spolupráci. To proto, že letos již nepokračuje ve vedení známého chovu ZS Ostřetín a odešel do důchodu. Sto padesát účastníků těchto tří akcí tak mohlo slyšet známé pravdy podpořeny pro nás novými studiemi a zkušenostmi. Věříme, že i malá pětiletá Sofie se nenudila.

Efektivní výživa telat

Výživa jaloviček je klíčová pro budoucí užitkovost a zdraví dojníc. Proto jsme se potkali s chovateli, abychom právě v dnešní době rostoucích nákladů diskutovali význam použitých surovin a jejich způsob zpracování při odchovu telat. Některé suroviny jsme mohli na semináři přímo i ochutnávat a porovnat rozdíl. Důležité je také číst správné údaje na etiketě produktu a ptát se dodavatelů na potřebné hodnoty a informace. Investovat do telat se vždy vrátí na první a dalších laktacích. Šetřit na telatech je krátkozraké a neefektivní. Proto musíme této kategorii zvířat věnovat náležitou pozornost.

Jarní semináře 2022

Sešli jsme se opět na tradičních místech setkání chovatelů dojených krav, v Mistrovicích a v Táboře. Téma je svým způsobem nadčasové, neboť paratubera v našich chovech byla, je a bude. Jak pracovat s PTB i s daty například v deníku léčení, aplikaci pro chovatele, bylo předmětem přednášek i diskuse. Ta probíhala i v následné, neformální části za nezbytné dotace potřebných proteinů a živin v pochutinách a nápojích.

Svratka

Na XV. Národní výstavě českého strakatého skotu v Radešinské Svratce vyhrála v soutěži na druhé laktaci kráva z podniku AGRO Liboměřice, a.s.

Košetice

Po letech se sešli chovatelé opět v Košeticích na výstavě plemen dojnic. Soutěž o nejlepší vemen o plemene české strakaté ovládla pozdější šampiónka výstavy, dojnice Atchafalaya podniku VOD Kámen, zatímco u holštýnského plemene získala trofej o nejlepší vemen kráva Johanka z podniku ZD Vysočina Želiv.

Chomutice

28. CHOVATELSKÝ DEN - PRIM CHOMUTICE, MEMORIÁL ING. LADISLAVA HÁTLE, ovládla kráva z podniku Karsit Agro, a.s. Obdržela cenu za nejlepší vemen a získala šampiónku výstavy.

Lysá nad Labem

29. ročník nejstarší středoevropské výstavy koní určené všem příznivcům jezdeckého sportu, vozatajství, drezury, ale i samotného chovu koní se konal v Lysé nad Labem. VVS nemohla na akci chybět se svým stánkem Premin! Na stánku bylo vždy plno lidí a naše skvělá krmiva pro koně. Večer pak vyjeli koně a byla přehlídka.

Orlický Pohár

Mládí vpřed...

Počátek června patří soutěži českých strak z východních Čech. Ve čtvrtek 2. června se v Kunvaldu sešly ve finále nejlepší prvotelka z podniku Podorlicko a.s. a nejlepší starší kráva z podniku Klas Nekoř, a.s.

Luboš Novák z Krásné Hory nad Vltavou pak nakonec vyhlásil šampionkou zmíněnou prvotelku a tak Orlický pohár putuje do kravína ve Verměřovicích. Měli jsme tu čest předávat ocenění mladému zástupci tohoto chovu pro nadějnou prvotelku.

Sportem do formy

VVS CUP 2022

Sportovní mentalita tak trochu patří k naší práci. Posouvá naše hranice, můžeme se zlepšovat ve výsledcích a hlavně po období Covidu, různých strastí a špatných zpráv jsme si mohli prožít heslo letošního sportovního klání: NEVER GIVE UP. Jeho přesah do pracovního či osobního života je zřejmý. Tady uprostřed Českého ráje, v obci Srbsko jsme si ale užili tradiční sportovní disciplíny. Tenis a stolní tenis byl obsazen většinou muži, naproti tomu minigolf byl zastoupen většinou ženami. Tradičně silně byl zastoupen plážový volejbal, 6 trojčlenných týmů bojovalo na písku velmi obětavě. Fanoušky bowlingu zklamala nefungující elektrika, tak jsme zařadili novou disciplínu mini pétanque. V posledních letech oblíbená disciplína badminton nezklamala své příznivce. Večer jsme ohodnotili všechny účastníky potleskem a první tři ceny v každé soutěži pak i krásnými poháry, medailami a věcnými cenami. Druhý den pak někteří sportovci sedli na kolo a někteří šli pěšky objevovat krásy Českého ráje.

 /nafarmeveforme

Mrkněte na video o výrobě u nás. Nabízí jedinečný pohled do „kuchyně“ VVS, kde vznikají **doplňky do krmiv pro zvířata**. Ty se již staly nezbytnou součástí „jídelníčku“ na mnohých farmách nejen doma v České republice, v Evropě, ale i daleko mimo ni. Podívejte, jak dbáme o to, aby každý náš výrobek obsahoval přesně to, co má.

 /nafarmeveforme

Doveďte nám, abychom ukázali i druhou část VVS, kterou je **poradenství ve výživě a chovu**, reprezentované našimi konzultanty. Snad Vás potěší video o těch, pro které je jejich práce posláním.

VVS Verměřovice s.r.o.

Krmivářská 225
561 52 Verměřovice

 +420 465 642 670
GSM: +420 775 755 175
email: vvs@vvs.cz, www.vvs.cz